ONZE WEST

IN BEELD EN WOORD

DOOR
FRED. OUDSCHANS DENTZ
EN HERM. J. JACOBS

N.V. DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ
J. H. DE BUSSY - AMSTERDAM

ONZE WEST IN BEELD EN WOORD

ONZE WEST
IN BEELD EN WOORD

PLATENALBUM VOOR HET HUISGEZIN EN TEN GEBRUIKE BIJ HET ONDERWIJS AAN GYMNASIA, HOOGERE BURGERSCHOLEN, KWEEK-, NORMAAL- EN ANDERE SCHOLEN

DOOR .. .. .. FRED. OUDSCHANS DENTZ
OUD-ADMINISTRATEUR MILITAIR HOSPITAAL TE PARAMARIBO

EN .. .. HERM. J. JACOBS
OUD-HOOFD VAN DE EMMASCHOOL TE PARAMARIBO

2DE VERMEERDERDE EN VERBETERDE DRUK

N.V. DRUKKERIJ EN UITGEVERIJ
J. H. DE BUSSY
AMSTERDAM A⁰ 1929

VOORWOORD

(BIJ DEN EERSTEN DRUK)

MET zeer veel voldoening hebben wij ondervonden, dat ons plan om een platenalbum over „Onze West" te doen verschijnen, in ruimen kring gunstig is ontvangen.

Dat werkelijk ook van andere zijde dan die der samenstellers het gemis aan een dergelijk werk werd gevoeld, bewezen niet alleen het groote aantal inteekenaren, maar vooral ook de buitengewone bereidwilligheid tot steun, welke van verschillende kanten is betoond.

Met een gevoel van dankbaarheid bieden wij dit album aan, want een verzameling afbeeldingen over „Onze West", van zoo'n omvang en verscheidenheid als deze — al is ze natuurlijk niet in alle opzichten volledig — zou niet zijn bijeengebracht zonder de medewerking, die tal van vereenigingen, instellingen en particulieren hebben verleend. Het is ons ondoenlijk in dit kleine bestek al diegenen, die ons ter zijde stonden, met name te noemen, maar een uitzondering meenen wij te moeten maken met het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap en het Algemeen Nederlandsch Verbond, die ons een rijken voorraad cliche's ter beschikking stelden.

Aan allen, die op eenigerlei wijze de totstandkoming van dit album bevorderden, betuigen wij onzen vriendelijken dank.

Moge het werk in tal van huisgezinnen, leeszalen, boekerijen en onderwijsinrichtingen een plaats vinden, opdat het doel, dat wij voor oogen hadden: vermeerdering van de kennis omtrent „Onze West" — bereikt worde.

Voor op- en aanmerkingen houden zich gaarne aanbevolen

FRED. OUDSCHANS DENTZ

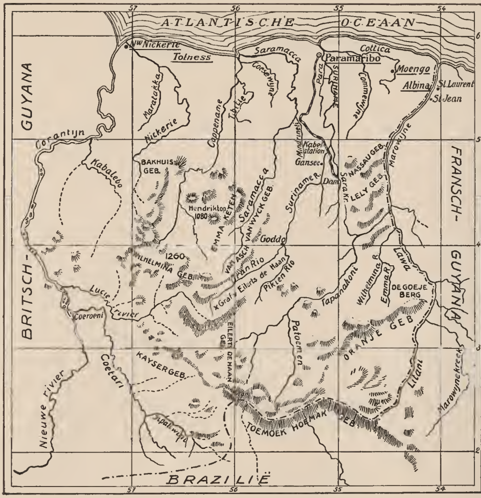
's-GRAVENHAGE, Augustus 1917 — *HERM. J. JACOBS*

(BIJ DEN TWEEDEN DRUK)

Aan allen, die op eenigerlei wijze hebben medegewerkt aan de totstandkoming van dezen tweeden druk, welke aanmerkelijk is verbeterd, uitgebreid en van kaarten voorzien, betuigen wij onze groote erkentelijkheid. Voor aanvullenden tekst van de onderschriften vestigen wij de aandacht op: „Onze West" door Fred. Oudschans Dentz en W. R. Menkman, uitgegeven door de vereeniging Oost en West, terwijl wij voor schoolgebruik aanbevelen: „Suriname" door Herm. J. Jacobs.

's-GRAVENHAGE, Augustus 1929 — *DE SAMENSTELLERS*

SURINAME

SURINAME OF NEDERLANDSCH GUYANA

De oppervlakte bedraagt ongeveer 160.000 K.M.², dat is bijna 5 maal die van Nederland. De bevolking bedroeg op 31 December 1928: 129.297, waaronder niet begrepen is het zielental van Boschnegers en Indianen. Deze worden geschat op onderscheidenlijk ruim 17.000 en 2.500.

1. STEIGER EN LOODS VAN DE KONINKLIJKE NEDERLANDSCHE STOOMBOOT MAATSCHAPPIJ TE PARAMARIBO

Sedert 1884 is Suriname door een rechtstreeksche stoomvaart met het moederland verbonden, vroeger van de „Koninklijke West-Indische Maildienst", thans van de „Kon. Ned. Stoomboot Mij.", welke haar stoomschepen om de drie weken voor reizigers- en vrachtvervoer van Amsterdam naar Paramaribo en Curaçao doet uitvaren. Daarbij worden nog verschillende Westindische en Zuidamerikaansche havens aangedaan met New-York als eindpunt der vaart. De schepen gaan dan in omgekeerde richting naar Nederland terug.

2. DE WATERKANT TE PARAMARIBO

Paramaribo, ongeveer 20 minuten stoomens van de monding der rivier gelegen, is voortgekomen uit een Indianendorp, Parmurbo, dat in 1613 reeds bekend was en waar een Amsterdamsche factory was gevestigd. De stad is gebouwd op een schulprits aan den linkeroever der Surinamerivier. Zij beslaat een oppervlakte van ruim 800 H.A. Langs de rivier gemeten heeft zij een lengte van 4 K.M. Op de plaat ziet men een overdekte markt en den watertoren van het brandwezen.

3. HET GOUVERNEMENTS-PLEIN TE PARAMARIBO

Drie der voornaamste Gouvernementsgebouwen treft men op dit plein aan. Links, op den hoek van de Heerenstraat, dat van het Hof van Justitie, in het midden het eveneens steenen gebouw met houten toren van de Administratie van Financiën en rechts de Gouvernements-Secretarie. Vóór het administratie-gebouw staat het in 1904 onthulde bronzen borstbeeld van Gouverneur Jhr. Mr. T. A. J. van Asch van Wijck en voor de Gouv. Secretarie staat, omgeven door hekwerk, de in 1898 geplante „Wilhelmina boom". (Zie plaat 5).

4. DE SURINAMERIVIER TE PARAMARIBO BIJ VLOED

Paramaribo, de hoofdplaats, ongeveer 46000 inwoners tellende, ligt aan de breede Surinamerivier, die voor de stad wel 1000 M. breed is, waar een 6-tal steigers plaats bieden aan binnenkomende schepen. Vooral aan het begin van den Waterkant staan fraaie huizen. Op den voorgrond ziet men een Surinaamschen amandelboom. Aan den Waterkant staande krijgt men den indruk, dat de stad aan een meer ligt.

5. HET GOUVERNEMENTS-
HUIS TE PARAMARIBO

Een door de Koningin benoemde Gouverneur bestuurt Suriname. De ambtswoning op het Plein te Paramaribo gelegen — in Suriname Gouvernementshuis of Gouvernementshotel genaamd — kreeg na talrijke verbouwingen en herstellingen, het aanzienlijke uiterlijk van thans. In den voorgevel prijken de wapens van Amsterdam en van de Surinaamsche Societeit. Het ruime, gedeeltelijk overdekte balcon biedt een fraai uitzicht over het Plein en over de Surinamerivier. Voor het gebouw het standbeeld van H.M. de Koningin, een geschenk van de burgerij, onthuld op 31 Augustus 1923 ter gelegenheid van het zilveren regeeringsjubileum.

6. IN DE HAL VAN HET GOUVER-
NEMENTSHUIS TE PARAMARIBO

De ruime hal, tevens wachtkamer, bevat een keurig ameublement, vervaardigd van het duurzame bruinharthout met inlegwerk van parelhout. Op de muurplanken in den hoek staat een verzameling Indiaansch aardewerk en er boven hangen pijlen en bogen van Indianen.

7. MARKTVROUWEN VOOR HET GOUVERNEMENTSHUIS TE PARAMARIBO

Op „Koninginnedag" begeven de marktvrouwen zich, feestelijk in landsdracht, in optocht naar den Gouverneur, om gelukwenschen aan te bieden voor „Misie Wilhelmina". Vaak gaat deze plechtigheid gepaard met het aanbieden van een groote taart.

7. HAL VAN DE SURINAAMSCHE BANK

De Surinaamsche Bank is de eenige instelling van dien aard te Paramaribo. Zij is in hoofdzaak circulatiebank, doch tevens discontobank en heeft sedert 1923 een bijkantoor te Nickerie, hetwelk voor het steeds in beteekenis toenemende district van groot belang is.

9. DE NED. HERVORMDE KERK TE PARAMARIBO

De geschiedenis der Ned. Hervormde Kerk begint met de eerste vestiging der kolonisten in Suriname in 1667. Het groote achtkantige, in den „ouden Oranjetuin" gelegen kerkgebouw is van steen. De vloer van het gebouw bestaat uit oude grafzerken. Aan de gemeente, die even buiten de stad mede een bedehuis heeft, zijn twee predikanten verbonden, die tevens om beurten den dienst in het district Nickerie waarnemen.

10. GEBOUW VAN DE SURINAAMSCHE BANK EN DE R.K. KATHEDRAAL TE PARAMARIBO

De Surinaamsche Bank werd in 1864 gesticht. De hoofddirectie zetelt te Amsterdam. De R.K. Kathedraal St. Petrus en Paulus, dagteekenende van 1826 is geheel van hout opgetrokken. Op de plaat in 't midden prijkt boven de schutting een heester met een overvloed van schitterend paarse bloemen. (Bougainville).

11. SYNAGOGE DER NEDERLANDSCH ISRAËLIETISCHE GEMEENTE TE PARAMARIBO

Voor dit gebouw, op 5 Mei 1837 ingewijd, legde Prins Willem Frederik Hendrik in 1835 de eerste steen, tijdens zijn bezoek aan Suriname. Het daarvoor bestaande gebouw behoorde aanvankelijk aan de Portugeesch-Israëlietische natie en was in 1719 gebouwd. De Hoogduitsche Joden waren tevoren aangesloten bij de Portugeesche Joden, maar in 1734 kwam het tot een scheiding en vormden de Hoogduitsche Joden een eigen gemeente, bij welke gelegenheid de Portugeesche Joden onder zekere voorwaarden hun bedehuis afstonden.

12. KERK VAN DE EVANGELISCH LUTHERSCHE GEMEENTE TE PARAMARIBO

In 1742 verkregen de ingezetenen, die de onveranderde Augsburgsche confessie beleden vergunning van de Directeuren der Geoctroyeerde Societeit om een Luthersche gemeente te stichten. Het kerkgebouw van die gemeente werd in 1747 ingewijd. De eerste predikant was reeds drie jaren tevoren in Paramaribo aangekomen. Dit kerkgebouw brandde in 1832 af en het tegenwoordige gebouw aan den Waterkant werd twee jaren later ingewijd.

13. HET R.K. ZIEKENHUIS TE PARAMARIBO

De R.K. missie heeft in 1916 een eigen ziekenhuis gesticht, St. Vincentius à Paulo, van cementsteen gebouwd. Zieken van allerlei gezindte kunnen er in worden opgenomen.

14. DE STADSKERK DER EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE TE PARAMARIBO

Sedert het midden der 18de eeuw zijn broeders en zusters der uit Herrnhut afkomstige Evangelische of Moravische Broedergemeente, als zendelingen in Suriname werkzaam, oorspronkelijk om den slaven het evangelie te brengen. De Gemeente heeft thans in Paramaribo en in de buitenwijken zes kerken. De grootste is de in 1778 ingewijde Groote Stadskerk, waarin in het Nederlandsch en in het Negerengelsch wordt gepreekt. Het grootste deel der bevolking behoort tot deze gemeente. (± 30.000).

15. HET MILITAIR HOSPITAAL TE PARAMARIBO

Een der zijvleugels van het geheel uit hout opgetrokken Militair Hospitaal, bestaande uit twee verdiepingen. Het gebouw rust op vrij hooge steenen pilaren (neuten genaamd). Het verplegend personeel bestaat hoofdzakelijk uit Surinaamsche verpleegsters en verplegers onder leiding van enkele uit Nederland gezonden krachten. Het diploma voor ziekenverpleging kan ook in Suriname worden verkregen.

16. HET MILITAIR HOSPITAAL TE PARAMARIBO

Deze inrichting met haar fraaien tropischen tuin, groot ± 2 H.A. is oorspronkelijk opgericht voor de militaire bezetting; zij herbergt thans bijna uitsluitend burgerzieken. Aan het hoofd staat een officier van gezondheid 1ste klasse, terwijl daaraan verder verbonden zijn drie officieren van gezondheid 2de klasse en een militair apotheker, allen van het Ned. Ind. Leger. Aan de in het hospitaal gevestigde Geneeskundige School worden genees-, heel- en verloskundigen opgeleid. Van naburige Engelsche en Fransche koloniën komen in deze in geheel West-Indië geprezen en naar moderne eischen ingerichte instelling veel personen om zich te laten opereeren.

17. GRAVENSTRAAT TE PARAMARIBO

Deze straat doorloopt de stad in bijna haar geheele lengte. Tal van flinke balkonwoningen treft men er in aan.
Van de voorname gebouwen uit deze straat noemen wij: de vergaderzaal van de Koloniale Staten, de Vrijmetselaarsloge „Concordia", de Hendrikschool en vijf andere scholen, de R.K. Kathedraal, de Surinaamsche Bank, de Synagoge der Portugeesch-Israëlietische Gemeente, het Militair Hospitaal en de Gerardus Majellastichting (R.K. melaatscheninrichting). De straat is van een behoorlijk voetpad voorzien. De gebouwen op de plaat links behooren alle aan de R.K. missie.

18. DE HEERENSTRAAT TE PARAMARIBO

De aan weerszijden met prachtige oude mahonieboomen begroeide straat is een der schoonste van de stad. Evenals de Gravenstraat bezit zij een vasten schelpbodem. De lantaarn op den voorgrond wijst op de gasgloeiverlichting, welke in 1909 de petroleumverlichting verving. De Ned. Ind. Gas Maatschappij, die de concessie kreeg, is voornemens weldra een electrische centrale te bouwen.

19. DOMINESTSTRAAT

Een der hoofdstraten van Paramaribo, zoo genoemd, omdat de Evangelische Broedergemeente in deze straat zich het eerst heeft gevestigd. De daaruit voortgekomen zendingsfirma C. Kersten & Co. heeft er tal van winkels. Ook deze straat is van goede voetpaden voorzien, hetgeen niet van alle straten, vooral niet in de buitenwijken, kan worden gezegd.

20. STEENBAKKERIJSTRAAT MET WINKELS VAN DE FIRMA C. KERSTEN & Co.

Onder den naam C. Kersten & Co. drijft deze zendingsfirma uitgebreide handelszaken, welke zijn voortgekomen uit de in 1767 gestichte kleermakerij en bakkerij, welke de Evangelische Broedergemeente stichtte met de bedoeling om door eigen arbeid de kosten der zending te bestrijden. In 1900 werden zending en zaken gescheiden, maar de handelsafdeeling stort jaarlijks een belangrijk bedrag in de zendingskas. De firma Kersten & Co. beheert winkels op elk gebied, bezit een bakkerij, meubelfabriek, houtzagerij, autobedrijf, plantages, landbouw- en veeteeltondernemingen en een bankbedrijf.

21. EEN SURINAAMSCHE WONING TE PARAMARIBO

Op een 12-tal uitzonderingen na zijn alle Surinaamsche woningen van inlandsch hout opgetrokken. De planken der wanden liggen dakpansgewijs over elkaar. De ouderwetsche glazen vensters zijn in de laatste jaren veelal vervangen door jaloezieën met beweegbare latten. De poort ter zijde van het huis leidt naar het erf, waarop kleinere woningen staan, voorheen slavenwoningen, thans bewoond door bedienden en door lieden, behoorende tot de lagere bevolking.

22. HENDRIKSCHOOL TE PARAMARIBO

School voor M. U. L. O., waarvan het hoogste leerjaar ongeveer gelijk staat met de 3de klasse eener H.B.S. in Nederland. Op het erf achter dit gebouw bevinden zich nog verscheidene daarbij behoorende schoolgebouwen. Onder het personeel zijn verschillenden in het bezit van middelbare bevoegdheden.

23. RADIOSTATION TE PARAMARIBO

Sedert 1927 bestaat langs den radioweg een rechtstreeksche verbinding van Suriname met het moederland. De Surinaamsche Bauxiet Maatschappij bouwde het eerste radiostation in den cultuurtuin en deze droeg dit station in 1925 aan het Gouvernement over. Een tweede station is in 1928 te Paramaribo ingericht, hetwelk in hoofdzaak ontvangstation is, maar ook over den ondergrondschen kabel, over het station in den cultuurtuin, telegrammen kan verzenden. Voorheen was Suriname aangewezen op een vrij slechte buitenlandsche kabelmaatschappij.

24. DE CHINEESCHE SOCIETEIT TE PARAMARIBO

De Chineezen in Suriname, ten getale van een ongeveer 1000, die een aaneengesloten deel der bevolking uitmaken, bezitten twee vereenigingsgebouwen te Paramaribo. Boven afgebeelde plaat stelt het oudste voor, geheeten Kong Ngie Tong, hetwelk beteekent: denken, spreken, beslissen of huis van samenkomst. De in 1928 opgerichte tweede Chineesche vereeniging heet Chung Fa Foei Kon. Oorspronkelijk als plantagearbeiders aangeworven, zijn hun afstammelingen en later gekomen landslieden thans kooplieden. Ook zijn er velen, die den kost verdienen met wasschen van kleeren en strijken van fijn goed. De versiering van het gebouw is aangebracht ter gelegenheid van een feestdag.

25. GEDENKTEEKEN
VOOR J. G. W. J. EILERTS
DE HAAN TE PARAMARIBO

De Luitenant ter zee 1ste kl. J. G. W. J. Eilerts de Haan, leider van den wetenschappelijken onderzoekingstocht naar de Surinamerivier (1908), die ook was belast met het onderzoeken van den Corantijn (1910), verloor op dezen laatsten tocht op 29 Aug. 1910 het leven te Steenenpoort aan de Gran Rio. Aan hevige malaria stierf hij in de Surinaamsche wildernissen. Den 5den December 1912 werd dit door Bart van Hove vervaardigde borstbeeld, door de Surinaamsche bevolking bekostigd, te Paramaribo op het Vaillantsplein onthuld.

26. HET STATION OP HET
VAILLANTSPLEIN TE PARAMARIBO

Dit station is het uitgangspunt van den eenigen spoorweg, dien Suriname bezit. De lijn, die oorspronkelijk 173 K.M. lang was, heeft tegenwoordig haar eindpunt (Kabelstation) op een afstand van 133 K.M. van Paramaribo. De exploitatie van het verdere gedeelte moest worden opgegeven, omdat deze niet loonde en vernieuwing van materiaal te kostbaar was. Er is zelfs sprake van de exploitatie nog verder in te krimpen. Met den aanleg van deze lijn werd in 1903 een aanvang gemaakt door Gouverneur Lely en het eerste gedeelte tot Republiek op 28 Maart in exploitatie genomen. De bedoeling was door een spoorweg het binnenland te ontsluiten voor de goudnijverheid, hetgeen echter niet werd verwezenlijkt.

27. OVERDEKTE MARKT TE PARAMARIBO

De Surinaamsche vrouw, die men op de plaat ziet, verkoopt bananen, bacoven, suikerriet, vruchten, e.d. Op den achtergrond zitten drie Britsch-Indische marktvrouwen.

28. VERTREK UIT PARAMARIBO VAN EEN STOOMBARKAS MET GOUDDELVERS

Nadat de arbeiders voor de goudvelden hun werkovereenkomst ten politiekantore gesloten hebben, worden zij met hun gereedschappen, voedingvoorraden en andere benoodigdheden met den trein, dan wel met een stoombarkas naar hun bestemming in de bovenlanden gebracht; tal van vrienden en familieleden doen hen hier van den Waterkant uitgeleide.

29. PALMENTUIN TE PARAMARIBO

Deze openbare wandelplaats, indrukwekkend en rustig, bevindt zich achter het Gouvernementshuis en is een sieraad voor de stad. Van tijd tot tijd geeft de militaire kapel in dezen tuin muziekuitvoeringen.

30. GEZICHT OP DE SURINAMERIVIER VAN HET FORT ZEELANDIA

Van het oude fort Zeelandia, zoo genoemd door Abraham Crynssen, die in 1667 Suriname op de Engelschen veroverde (27 Februari) heeft men een verrukkelijk uitzicht op de breede rivier. (zie de afbeelding van het fort op de titelplaat). Het oude fort wordt thans als strafgevangenis gebruikt. Daaromheen is in een parkje het officierskampement gelegen en liggen de kazerne en andere militaire gebouwen. Enkele verouderde kanonnen staan aan den ingang. Deze worden alleen nog gebruikt voor mailschoten.

31. LANDBOUWPROEFSTATION IN DEN CULTUURTUIN TE PARAMARIBO

Ter bestudeering van plantenziekten en tot het nemen van proeven op landbouwkundig gebied is in Paramaribo in 1898 de cultuurtuin aangelegd, waarin het landbouwproefstation is gelegen. In den cultuurtuin worden allerlei tropische gewassen op proefvelden geteeld.

32. CULTUURTUIN TE PARAMARIBO

De cultuurtuin met zijn verscheidenheid van tropische planten, zijn heerlijk beschaduwde laantjes en smalle kreken (sloten) is als wandelplaats bij de stadsbewoners zeer in trek.
In een der vijvers is de Victoria Regia geplant. Deze plant, welke Robert Schomburgk op 25 Sept. 1836 in de Berbice rivier (Britsch Guyana) ontdekte, noemde hij naar de jonge Koningin van Engeland.

33. BOERDERIJ VAN EEN HOLLANDSCHEN KOLONIST BIJ PARAMARIBO

De Hollandsche boeren in Suriname zijn nakomelingen van de lieden, die in 1845 als kolonisten naar Suriname zijn gekomen. Zij wonen niet ver buiten de stad en zijn voornamelijk veeboeren. Toch houden ze zich ook bezig met het verbouwen van bananen, groenten en aardvruchten. Hun aantal bedraagt ongeveer 350.

34. WEILAND VAN EEN HOLLANDSCHEN BOER BIJ PARAMARIBO

Daar het gras in Suriname niet zoo goed is als dat in Nederland en het vee ook niet het goede bijvoer krijgt, zijn de koeien in Suriname minder melkgevend dan de Hollandsche, ook zijn ze over 't algemeen magerder. De melk bezit echter een hooger vetgehalte. Links op de afbeelding liggen de open stallen, waarin 's nachts een lantaarn brandt, om vleermuizen af te schrikken.

35. „KOTO MISIE" (koto = rok, misie = juffrouw)

Zoo worden de vrouwen genoemd, die de inlandsche kleeding dragen. Deze bestaat uit een wijduitstaande, stijfgestreken, gebloemd katoenen (calico) rok en een kort, meestal laaguitgesneden jakje. Als hoofdbedekking wordt hierbij gedragen een eveneens stijfgestreken op eigenaardige wijze geknoopte vierkante doek. Deze kleederdracht wordt langzamerhand verdrongen door de Europeesche.

36. OP WEG NAAR HET TROUWHUIS

Een dag voor het trouwfeest, worden groote taarten en koekjes naar het trouwhuis gebracht. De vrouwen en meisjes, die dat doen, kleeden zich in helder strijfgestreken „koto"-costuums en dragen het gebak met servetten toegedekt, onder luid geroep van „hiep, hiep, hoera!", op het hoofd door de stad.

37. GOMMA-BEREIDING

Als stijfsel gebruikt men het zetmeel der cassavewortels, een aardvrucht, welke geschild wordt (rechts), daarna geraspt (links) en ten slotte gezeefd (in het midden). Iedere waschvrouw bereidt zelf haar „gomma". In Nederland is cassavezetmeel bekend onder den naam Tapioca.

38. EEN BEGRAFENIS TE PARAMARIBO

Bij lieden uit de volksklasse wordt de lijkkist veelal op een baar gedragen, door een zestal mannen in het wit, (rouwkleur) met een zwarten hoogen of ronden hoed op. Een bedienaar der begrafenissen in rok gaat vooraf. De statie wordt gevolgd door eveneens in het wit gekleede vrouwen. Bij het omgaan van een hoek loopen de dragers in sleependen tred en schuiven met de voeten over den grond; volgens overoude opvatting zou hierdoor de kwade geest worden verjaagd. Intusschen bleef het gebruik in zwang.

39. EEN AARDIG GROEPJE

Drie rijk met sieraden (hoofdstel, oor- en armringen en halsketting) uitgedoste Britschindische meisjes. Een inlandsche vrouw in het midden en links een Javaansche vrouw in sarong en kabaai.

40. CACAO-
BOOM

In tegenstelling met de meeste Europeesche vruchtboomen, draagt het oudste hout van den cacaoboom de vruchten, waarvan er gelijktijdig van verschillende graden van rijpheid aan den boom hangen. De dikke stam links is van den schaduwboom, denzelfden, dien men op koffieplantages aantreft.

41. LIBERIA-
KOFFIE

De koffiecultuur heeft de laatste jaren belangrijke uitbreiding ondergaan en koffie is een der voornaamste uitvoerproducten. In 1928 beliep de uitvoer 34011 balen van 100 K.G.

42. CACAOVRUCHTEN

De cacaovruchten, soms geel, geelbruin of roodbruin, soms rood van kleur, hebben een middellijn van gemiddeld 8—10 c.M. bij een lengte van 1—2 dM. De vrucht heeft een stevige vezelige schil; het witte tot geelwitte vruchtvleesch, dat een aangenamen zuren smaak heeft, omsluit vijf rijen zaden (cacaoboonen), te zamen 30—60 stuks, lang 2 tot 3 en breed 1 tot $1^1/_2$ c.M. De cacaocultuur is door ziekte sterk achteruitgegaan en op de meeste plantages door koffiecultuur vervangen.

43. 8-JARIGE LIBERIAKOFFIE ONDER HOOGE SCHADUW

Oorspronkelijk plantte men de koffie Arabica, waarvan de eerste uitvoer in 1718 plaats had. Deze maakte in 1880 plaats voor de Liberiakoffie, waarvan de eerste plantjes met Z. M. oorlogsschip „Marnix" uit Liberia werden aangevoerd. De koffie rijpt in bessen, rood van kleur. De bloesem verspreidt een sterken en aangenamen geur.

44. CACAOPLANTAGE

De cacaocultuur is een der oudste cultures in Suriname. Zij dagteekent reeds van 1686. De plantagetrenzen zijn alle met de hand gegraven. Machinale arbeid heeft tot dusverre nog niet plaats gehad en men kan zich voorstellen hoe de aanleg van een plantage, met zijn kanalenstelsel, een reuzenarbeid moet zijn geweest.

45. PLANTAGE LEONSBERG
(Beneden-Suriname)

Op de plaat ziet men de cacaoloods. Platte houten wagens kunnen op rails in- en uitrijden. Hierop worden de boonen, na broeiing in de zon, gedroogd en geregeld gekeerd. 's Nachts en bij regen rijdt men de wagens naar binnen. De bovenverdieping van dit gebouw dient tot droog- en bewaarplaats. In het midden de gezagvoerder-, rechts de opzichterswoning. Leonsberg is het eindpunt van den rijweg van Paramaribo noordwaarts langs de rivier. Een veerdienst verbindt dezen weg met dien, loopende langs de daartegenover liggende plantage Voorburg.

Vooral op plantages, waar vroeger suiker werd verbouwd, vindt men een kanalen- (trenzen-) stelsel, buiten verband met het loosstelsel, dat voornamelijk dient voor het vervoer van de voortbrengselen. Men zorgt dat er steeds voldoende water in de vaartrens is. De trens op de afbeelding is overschaduwd door koffiemama's (schaduwboomen voor cacao en koffie).

46. VAARTRENS DOOR CACAOAANPLANT, OVERSCHADUWD DOOR KOFFIEMAMA'S (Erythrina)

47. RIVIERZIJDE VAN EEN PLANTAGE

De meeste Surinaamsche plantages liggen langs den benedenloop der rivieren. Het zijn polders omringd door dijken en doorsneden met verschillende kanalen. Op deze afbeelding is de loostrens met sluis zichtbaar. Bij vloed wordt door die sluis het instroomen van zilt water voorkomen, bij eb wordt door de trens het overtollige regen- en grondwater geloosd.

Door middel van de sluis (rechts) is het mogelijk het water in den vaartrens steeds op peil te houden. De meeste sluizen, door onze voorouders gebouwd, hebben den tand des tijds weerstaan en deze monumenten getuigen van de hechtheid, waarmede ze werden gebouwd. Met een windas wordt de zware sluisdeur opgetrokken. De gebouwen links zijn immigrantenwoningen.

48. VAARTRENS MET SLUIS OP PLANTAGE MON SOUCI

49. TENTBOOT

Van oudsher hebben voor reizigersvervoer te water tentbooten gediend, roeibooten van 30 tot 40 voet lengte, waarvan de houten kajuit ruimte biedt aan 8, soms meer personen. Ze worden door 4 tot 6 roeiers voortbewogen, die zigzagsgewijs achter elkaar zitten.

50. PLANTAGEAANZICHT

De plantages, welker aantal sterk is geslonken, liggen aan de rivieren. De gebouwen tusschen het groen zijn gezagvoerders- en opzichterswoningen en in de onmiddellijke nabijheid bevinden zich loods, broeihuis, winkel en stallen, eveneens de blokken immigrantenwoningen. De vaartuigen liggen nabij den steiger en de landingsplaats.

51. AANKOMST VAN JAVAANSCHE IMMIGRANTEN TE PARAMARIBO

Sedert 1894 kwamen ongeveer 30000 Javaansche contractanten in Suriname aan voor plantagearbeid. Thans zijn er een 10000 onder contract werkzaam, terwijl er zich ruim 15000 na afloop van hun werkovereenkomst als vrije arbeiders blijvend hebben gevestigd.

52. IMMIGRANTENWONINGEN OP EEN PLANTAGE

De plantage met haar werklieden vormt een klein dorp. Op, of nabij de plantage vindt men een school, een of meer kerken, winkels, enz. De immigranten gebruiken de woning vrijwel alleen als slaapplaats. Huishoudelijke bezigheden — wasschen en koken — gebeuren buitenshuis. Javanen maken in het algemeen meer werk van het inwendige der woning dan Britsch-Indiërs. Men treft een tafel, stoelen, een lamp en niet zelden een naaimachine aan bij de Javanen, hetgeen bij Britschindische immigranten groote uitzondering is. Op de plaat ziet men een groep Britsch-Indiërs. Sedert de afschaffing der slavernij werkten de plantages met uit Britsch-Indië en Java aangevoerde krachten, die een werkovereenkomst van 5 jaren sloten. De aanwerving van Britsch-Indiërs is sedert 1918 geëindigd.

53. BLOEIEND SUIKERRIET
OP PLANTAGE MARIËNBURG

Het suikerriet wordt voortgeplant door stekken, omdat die het minste suiker bevatten. Als plantmateriaal dienen de toppen van het riet. Soms wordt van 20 tot 30 jaar van hetzelfde land geoogst, maar meestal laat men het veld, na 8 jaren gebruik, 5 jaren braak liggen en zet men het onder water.

54. HET KAPPEN VAN SUIKERRIET

Twaalf tot veertien maanden na het stekken is het riet rijp en kan worden gekapt. Het wortelstelsel (de stoel) blijft in den grond en dit loopt weer uit. Zoodoende krijgt men meestal 5 jaren achtereen oogst van denzelfden aanplant.

55. SUIKERRIET LADEN

Het vervoer van het gekapte suikerriet heeft op de meeste suikerplantages te water plaats. Muildieren sleepen de volgeladen ponten naar de fabriek. Alleen de plantage Mariënburg bezit voor het vervoer van het riet een spoorlijn van ongeveer 10 K.M. lengte.

56. SUIKERFABRIEK OP PLANTAGE MARIËNBURG

De vestiging der Ned. Handel-Maatschappij in Suriname hangt samen met de vrijmaking der slaven. Zij vestigde zich in Suriname in 1867. In 1881 kocht zij de plantage Mariënburg, waarop een Centraalfabriek werd gebouwd. In 1922 werd deze moderne inrichting ingewijd. De suiker wordt volgens het z.g. vacuumpanstelsel bereid. Deze is stroogeel. De fabriek, die gewoonlijk van September tot April werkt, bereidt ook melasse, rum en spiritus. Met de poeder van rietvezels vermengd heet de melasse, molascuit en is voor veevoeder bestemd. In het economische leven van Suriname neemt de Handelmaatschappij een plaats van beteekenis in met haar plantage en fabriek, die werk aan een groot aantal menschen verschaft en een groot kapitaal in Suriname heeft vastgelegd.

57. EEN STRAAT OP DE SUIKERPLANTAGE MARIËNBURG

Mariënburg gelijkt op een dorp, met straten, waarin de verschillende gebouwen liggen, nl. woningen van gezagvoerder en opzichters, kantoorgebouwen, hospitaal, winkels, fabrieksgebouwen, enz. Het personeel dezer suikerplantage bedraagt ongeveer 3000 man.

58. AANPLANT VAN SINAASAPPELEN

Sinaasappelboomen treft men door geheel Suriname verspreid aan. De aanplant is sedert eenige jaren op grootere schaal ter hand genomen. De oogst van de vruchten valt in Juli, een tijd dus, waarin de Europeesche sinaasappels in Nederland niet verkrijgbaar zijn. De Surinaamsche sinaasappel is sappiger, zoeter en smakelijker dan de Europeesche, maar de vliezen zijn taaier, de kleur meer geel, dan oranje. Geregelde uitvoer naar Nederland heeft nog niet plaats.

59. VRUCHTDRAGENDE KOKOSPALMEN

60. MAÏSVELD

In schier het geheele bebouwde deel van Suriname komen kokospalmen voor, zij het dan ook in gering aantal. Alleen in het district Coronie kan men van werkelijke aanplantingen in het groot spreken. Daar heeft men ook een kleine coprafabriek, waarin ook kokosolie gewonnen wordt. (Zie plaat 66).

De opbrengst van maïs, in Suriname koorn genoemd, is in de laatste jaren zeer gestegen. Als volksvoedsel, (gebakken, gekookt of als pap), is de maïs zeer gewild. Men bereidt in Suriname van maïsmeel tal van gerechten.

61. BACOVEN

Een der meest bekende en nuttigste vruchten in de tropen is de pisang. De in Europa thans zoo populaire vruchten, bekend als bananen, worden in Suriname bacoven genoemd. Surinaamsche bananen worden nimmer rauw gegeten, maar zijn het volksvoedsel bij uitnemendheid, hetzij gekookt, geroosterd, of gebakken. De plant is ongeveer 12 voeten hoog en 9 tot 12 duim dik. De vruchtentros, die zich uit een donkerblauwen knop ontplooit, buigt zich naar beneden en is soms wel 50 à 60 pond zwaar.

Vele Britsch-Indiërs vestigden zich na afloop van hun werkovereenkomst op perceelen ter uitoefening van den klein-landbouw. Het aantal Britsch-Indiërs dat in Suriname woont, dat zij als hun tweede vaderland beschouwen, bedraagt meer dan 33.000, dat is een vierde deel der bevolking. Naast den grooten landbouw (plantages) onderscheidt men den klein-landbouw, waarbij men als grens van in beplanting gebrachte gronden 20 tot 25 H.A. rekent. Tot de kleinlandbouwers behooren behalve Britsch-Indiërs, ook Javanen en een kleiner aantal Surinamers, die voornamelijk koffie, rijst, suikerriet, maïs, cassaven, aardvruchten en groenten telen.

62. LANDBOUWPERCEEL VAN EEN BRITSCH-INDIËR

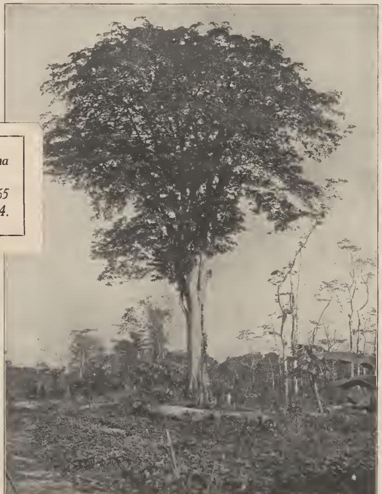
63. RIJSTVELD

De rijstbouw is de laatste jaren zoo toegenomen, dat de opbrengst voldoende is om in de plaatselijke behoefte te voorzien. De bodem leent zich, vooral ook in verband met den grooten regenval, bijzonder voor den rijstbouw. De voortbrenging bedroeg in 1928 17033 ton, gelijkstaande aan 10220 ton rijst na ontbolstering. Behalve met verbetering van de rijstsoorten is men thans bezig uitvoermogelijkheden te zoeken.

64. KANKANTREE AAN DEN KWATTAWEG BIJ PARAMARIBO

De cliché's op deze pagina zijn abusievelijk verwisseld. No. 64 moet zijn No. 65 en No. 65 moet zijn No. 64.

Een van de hoogste, (soms wel 45 M.) breedst vertakte boomen van het Surinaamsche woud is de kankantree, welke naam een verbastering is van cottontree. Wilde kapokboom noemt men hem ook wel, omdat de zaaddoozen veel gelijkenis hebben met die van kapok. Het pluis wordt echter niet gebruikt. Deze boom is de heilige boom der negers, waartegen zij nooit de bijl zullen opheffen; vandaar dat men vaak op ontboschte terreinen, een eenzamen kankantree aantreft.

65. POSSENTREE

Een der woudreuzen van Suriname, waarvan verschillende groepen in het binnenland voorkomen. De schors bevat een giftig melksap, dat in de oogen komende, blindheid kan veroorzaken. (de naam is een verbastering van poisontree). Het hout wordt uitgevoerd onder den naam possumhout. Een Amerikaansche maatschappij heeft het alleenrecht voor dien uitvoer.

66. LAAN VAN KOKOSPALMEN
IN CORONIE

Dit district levert in een jaar gemiddeld 3 millioen kokosnoten, die vrijwel uitsluitend voor binnenlandsch gebruik zijn bestemd. Ten deele worden ze tot kokosolie verwerkt. (Zie plaat 59).

67. AMBTSWONING MET KANTOOR VAN DEN
DISTRICTSCOMMISSARIS TE NIEUW-NICKERIE

Nieuw-Nickerie is de tweede plaats van Suriname en met de hoofdplaats verbonden door een gouvernements-stoombootdienst. Het district Nickerie, door den Corantijn van Britsch Guyana gescheiden, heeft eenige suikerplantages en een bloeiende rijstbouw, welke voornamelijk door Britsch-Indiërs wordt gedreven.

68. LANDINGSBRUG BIJ ALBINA (bij vloed)

Albina is de hoofdplaats van het district Marowijne en is gelegen aan de meer dan 2 K.M. breede Marowijnerivier. Het plaatsje wordt door de Fransche overburen van St. Laurent, in de strafkolonie Cayenne om hare ligging vaak „la Coquette" genoemd. Het is in 1845 door den Duitscher August Kappler gesticht en telt thans ongeveer 300 inwoners. Het is sterk achteruitgaande.

69. ALBINA VAN DE RIVIER GEZIEN

Albina is door een veertiendaagschen gouvernements-stoombootdienst verbonden met de hoofdstad. Het is het uitgangspunt voor vrachtvaart naar de aan de Boven-Marowijne en de Lawa gelegen goudvelden. Toen de goudnijverheid nog bloeide, heerschte in dit gebied welvaart.

70. DOKTERS-WONING TE LELYDORP

Lelydorp, genoemd naar den gouverneur onder wiens bestuur de spoorlijn tot stand kwam (wijlen Dr. C. Lely c.i.), bestaat behalve uit vele grondjes met bijbehoorende woningen, uit eenige dienstwoningen van treinpersoneel, onderwijzers en politie, een school, een kerk, een dokterswoning en eenige Chineesche winkels.

71. WINKEL EN DIENSTWONINGEN TE KWAKOEGRON

Dit plaatsje, gelegen aan de spoorlijn bij de Saramaccarivier is vooral van belang, doordat hier de balatableeders en gouddelvers, die naar het Saramacca-gebied trekken, hun treinreis eindigen, om met de gouvernements-stoombarkas verder te gaan. Voor treinreizigers, die van boven (uit het goudgebied) komen, is het tevens visitatie-station (in het belang van een behoorlijke heffing der belasting op het gewonnen goud; zie het onderschrift bij plaat No. 28.

72. HALTE LELYDORP

Van Paramaribo uit is dit de eerste belangrijke halte der treinen. De hier gevestigde klein-landbouwers maken van den trein druk gebruik voor het brengen van hun voortbrengselen naar de markt in de stad.

73. WONINGEN
IN BETHESDA

De verpleegden, die zich in Bethesda laten opnemen, vinden daar een tehuis, waarin zij zich naar hun eigen aanleg en neiging — voor zooverre hun ziekte dit toelaat — met allerlei ambachten en bedrijven, (waarvan de produkten echter de inrichting niet mogen verlaten), mogen bezighouden. Zij kunnen er zich vestigen in kleine woningen, die ze naar eigen smaak mogen inrichten. De opneming is ten deele vrijwillig. Lepralijders, die zich in het openbaar vertoonen, worden echter naar de Gouvernementsinrichting gezonden. De verpleging in Bethesda geschiedt door zusters van de Evangelische Broedergemeente (Herrnhutters).

74. VERPLEEGDEN
IN BETHESDA

De verpleging van melaatschen heeft in Suriname in drie inrichtingen plaats. De Gouvernementsinrichting op de voormalige plantage „Groot-Chatillon", aan het hoofd waarvan een Directrice staat, ligt naast de in 1890 tot stand gekomen stichting Bethesda, die wordt beheerd door de uit samenwerking van de Ned. Hervormde-, Luthersche- en Evangelische Broedergemeenten ontstane „Protestantsche Vereeniging tot verpleging van lepralijders" in Suriname. De genezing der melaatschheid heeft de laatste jaren groote vorderingen gemaakt.

75. DISTRICTSKERK TE SARON
(van de Evangelische Broedergemeente).

Deze gemeente heeft tal van kleine kerken te midden van de vestigingen der klein-landbouwers. Bij het hier afgebeeld kerkje vindt men een school en een kinderhuis voor verwaarloosde jongens en meisjes, dat de lichamelijke en geestelijke verzorging van minderjarigen beoogt en steun uit de Gouvernementskas geniet.

76
R. K. KERKJE MET PASTORIE TE MARIANELLA (Boven Para)

De R. K. Missie werkt in S[?]... name onder de inlandsche bevolking en de Indianen, Chineezen en Britsch Indiërs. De voorgrond van de plaat wordt ingenomen door de breede, bijna drooggeloopen bedding van de Tawayoe-sekreek.

77
DISTRICTSSCHOOL

Scholen buiten de stad heeten districtsscholen. Er bestaan in de districten 35 Openbare, 23 van de Evangelische Broedergemeente, 19 van de R. K. Missie en 1 van de Amer. Meth. Episc. Church. De bovenstaande school is vooral bevolkt met inlandsche kinderen. Op andere hebben Javaansche of Britsch-Indische kinderen de overhand.

78. IN HET OERWOUD

Suriname bezit ongeveer 15 millioen H.A. bosch. Balata, goud en bauxiet (voor aluminium) worden er gewonnen. Van weinig beteekenis is nog de houtaankap en het inzamelen van andere boschvoortbrengselen. Tal van schatten in den vorm van harsen, oliën, vetten, looistoffen, kleur- en verfstoffen en geneeskrachtige kruiden konden tot nu toe niet op loonende wijze worden ontgonnen. Palmen en andere boomen, slingerplanten en heesters voeren hier een geduchten strijd om 't bestaan, die meermalen krachtige ontwikkeling belet.

Eenig denkbeeld omtrent de uitgestrektheid van Suriname's oerwouden verkrijgt men door dit vergezicht van den Voltzberg. Deze bergtop, liggende in het midden Coppenamegebied, is 240 M. hoog en is genoemd naar Dr. H. Voltz, die met de heeren H. Schunk en Professor Dütenhofer in 1853 Suriname bezocht met het doel om een Duitsche volksplanting te stichten. Dr. Voltz overleed op 2 Maart 1855.

79. PANORAMA VAN DEN VOLTZBERG, OVER HET GEBIED DER OERWOUDEN

80. DE KOEINI
(Zuidgrens van Suriname)

Een zeldzame verrukking biedt het bevaren der boschkreken. Onder een koele poort van het weelderigste tropengroen stroomt het donkere boschwater. De hier afgebeelde kreek is op dit punt in den drogen tijd nog niet bevaarbaar.

81. DE CORANTIJN TUSSCHEN HET OERWOUD

Deze is een der machtigste van de Surinaamsche rivieren in het Westen en ze vormt de grens tusschen Nederlandsch en Britsch Guyana. In haar benedenloop kronkelt zij zich sterk. De voortzetting van deze rivier is de Nieuwe Rivier. Engeland neemt echter aan, dat de voortzetting is de Coeroeni en beschouwt het geheel tusschen de Nieuwe rivier en de Coeroeni gelegen gebied, als Engelsch grondgebied en behoorende tot Britsch Guyana. De grenskwestie is nog steeds niet tot een bevredigende oplossing gebracht.

82. HET OVERHALEN VAN BOOTEN BIJ EEN VAL IN HET TAPANAHONIGEBIED

Tal van versnellingen maken het reizen door de Surinaamsche bovenrivieren tot een gevaarlijk werk. De Boschnegers weten met bewonderenswaardige behendigheid de booten er door te brengen en de gevaarlijke rotsen te mijden. Daarvoor laten ze zich echter ruim betalen. Tronbaka (= terugkeeren) noemen de Boschnegers deze plaats, omdat verder reizen hier vrijwel onmogelijk is. De leiders van de Tapanahoni-expeditie moesten dien naam wel te schande maken, wilden ze hun doel bereiken. Maar een gemakkelijk werkje was het niet.

83. DE GRANDAM, WATERVAL IN DE BOVEN-SARAMACCA

Als de vallen hoog of rotsachtig zijn, worden de booten voor het overbrengen eerst ontladen. De goederen worden dan omhoog gebracht, gedragen op het hoofd, en vervolgens worden de booten over de vallen of rotsen gesleept.

84. EEN KORJAAL WORDT OVER EEN VAL GESLEEPT

Bij dit werkje zijn de Boschnegers in hun element. Met groote behendigheid brengen zij de booten door de versnelling of over de rotsen naar boven.

85. DE ONDERSTAM VAN EEN WOUDREUS

Vele Surinaamsche boomen verbreeden zich aan den onderstam door plaatvormige uitloopers (sporen). Boomen, die niet diep wortelen, zooals er in moerassige streken veel voorkomen, krijgen daardoor een stevig steunvlak. Langs den stam slingeren lianen.

86. DE WOUDREUS WORDT GEVELD

Het vellen der boomen wordt door de breeduitloopende sporen (zie vorige plaat) zeer bemoeilijkt. Daarom bouwen de houthakkers tot boven die sporen een eenvoudige stellage en werken daarop staande.

87. HET TAPPEN VAN EEN BOLLETRIE

Deze in het wild groeiende boom levert de balata, een stof, die, wat eigenschappen aangaat, het midden houdt tusschen caoutchouc en getah pertja en die vooral wordt verwerkt voor onderzeesche kabels, vloerbedekking (balatum), drijfriemen, golfballen en z.g. gummi-schoenzolen. De balatanijverheid heeft, nu er door de radio minder gebruik wordt gemaakt van kabels, een geduchten knak gekregen.

88. HET VLOEIEN VAN DE BOLLETRIE-MELK

De eerste sneden zijn hier gemaakt met een werktuig, den taphoek, dat in Suriname nog niet algemeen gebruikt wordt. Het is een hamervormig instrument, met twee hoeksgewijs gestelde messen, die een driehoekige geul in den bast maken. Men gebruikt voor het maken dezer inkervingen echter meestal den houwer (kapmes).

89. BALATABLEEDER AAN HET WERK

Om de bolletries te tappen, maken de arbeiders gebruik van z.g. klimsporen, dat zijn stalen pennen, welke met leeren kappen en riemen aan den binnenkant der beenen worden bevestigd en waarmede de arbeiders tegen de boomen oploopen.

90. LANDSCHAP AAN DE BOVEN-COTTICA

De weelderige groei van het Surinaamsche woud in dit heuvellandschap komt op deze plaat duidelijk uit. De oevers der rivier, die het bosch doorsnijdt, zijn geheel begroeid. Dit gebied ligt bij het bauxietdorp Moengo, van de Surinaamsche Bauxiet Maatschappij.

91. MOENGO, DE BAUXIETSTAD AAN DE COTTICA

Den 19den December 1916 stichtte de Aluminum Company of America een dochtermaatschappij in Suriname, de Surinaamsche Bauxiet Maatschappij. (In 1929 is deze ondergebracht in de Aluminum Ltd. of Canada).
Deze maatschappij stichtte op een terrein van 3200 H.A. in enkele jaren tijds midden in het oerwoud het stadje Moengo, met fabrieken, kantoren, winkels, woonhuizen en ontspanningsinrichtingen, geheel naar de eischen des tijds ingericht en voorzien van waterleiding en electriciteit.
De plaat stelt voor het Zuidelijk gedeelte van de arbeiderskwartieren met winkel, school en hospitaal op den voorgrond.

92. BAUXIETGROEVE
TE MOENGO

Bij het ontginnen van de bauxietlagen wordt eerst het bosch en de bedekkende humuslaag verwijderd. Dan wordt met behulp van springstoffen het aluminiumerts losgewerkt. De brokken worden met den trein naar de fabrieken vervoerd.

93. FABRIEKSGEBOUWEN
TE MOENGO

De fabriek te Moengo behoort tot de meest moderne der wereld en beslaat een oppervlakte van 80000 vierkante voet. Het erts wordt er vermalen, gewasschen en gedroogd en per transportband vervoerd naar de schuur aan den waterkant. Op dezelfde wijze wordt het vandaar in de schepen geladen. In 1928 kwamen 73 schepen te Moengo aan.

94 STOOMBOOT OP DE COTTICA
GELADEN MET BAUXIET

De Cottica, welke niet breeder is dan ongeveer 30 meter, maar een diepte heeft van 20 tot 30 voet, is voor zeeschepen, die het bauxiet vervoeren bevaarvaar, al geven stroom en bochten veel moeilijkheden. Het erts wordt verscheept naar New-Orleans en naar Port Alfred (Canada) en daar verwerkt tot aluminium.
In 1928 werd 192843 ton verscheept, n.l. 166901 ton witte bauxiet naar New-Orleans en 25942 ton roode naar Canada.

95. HET KONINGIN WILHELMINA-
PARK TE MOENGO

Voor de huisvesting van het personeel dezer Amerikaansche Maatschappij, geheel uit Nederlanders bestaande, wordt goed gezorgd. De woningen zijn geheel ingericht met inbegrip van tafelgerei, glas- en aardewerk en het noodige huishoudlinnen. Slechts een matige huur wordt berekend. De huizen zijn alle muskietenvrij. Een groot modern ziekenhuis zal weldra het oudere gebouw vervangen en voor den gezondheidstoestand van het plaatsje worden krachtig doorgevoerde hygiënische maatregelen genomen. Moengo heeft een station voor draadlooze telegrafie.

96. GOUDONTGINNING DOOR MIDDEL VAN DEN LONGTOM

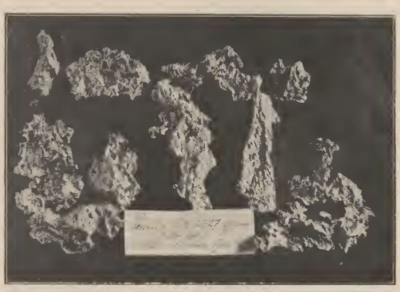
Dit toestel is een houten trog, hellend opgehangen in twee ijzeren haken. De grond wordt er ingeworpen en onder bijvoeging van water losgewoeld. Door de met gaatjes doorboorde plaat stroomt de goudhoudende brei langs een goot, waarin zich kwik bevindt, welk metaal het goud bindt; groote stukken goud of kwartssteen vallen in een bak onder de ijzeren plaat.

97. KWARTSGANG (aangegeven door de Palmtak)

Ook kwartsgoud komt in Suriname voor. Om het te scheiden van het gesteente wordt het kwarts door zware machines vergruisd. Onder toevoeging van groote hoeveelheden water laat men het daarna vloeien over z.g. amalgamatietafels, koperen platen met een kwiklaag bedekt, en vervolgens over kokosmat. Het goud verbindt zich met het kwik en wordt op de mat vastgehouden. Daarna wordt het door verdamping van het kwik gescheiden. Men wint gemiddeld 3¾ gram goud in elke ton verwerkt erts.

98. PEPITEN

Stukjes gedegen goud op ¼ der ware grootte. Deze pepiten, samen wegende 2727 gram en een waarde vertegenwoordigende van ± *f* 3800.—, werden gevonden op een placer*) (goudveld), 100 K.M. van Paramaribo en nabij de spoorlijn gelegen.

*) Spreek uit: placèr.

99. POLITIEDIENST VOOR DE GOUDVELDEN

Een streng toegepaste verordening op de goudbelasting beoogt, dat de Gouvernementskas ontvangt, wat haar van de goudvondsten toekomt, n.l. 7 cent het gram. Booten uit de goudstreek komende worden nauwkeurig gevisiteerd. Op de plaat: stoombarkas, roei- (z.g. visschers-) booten en korjalen (uitgeholde boomstammen).

100. AANLEGPLAATS VAN EEN INDIANENDORP

De korjalen op de plaat zijn van tweeërlei soort. De achterste zijn vaartuigen, welke zijn verkregen door uitholling van een boomstam. Deze komen het meest voor. De Trio's, een Indianenstam uit de Boven-Corantijn, gebruiken ook nog wel schorskorjalen, zooals de voorste op de plaat. Deze zijn gemaakt van een stuk uitgesneden schors, aan voor- en achterkant gebogen en dichtgenaaid. Langs de boorden zijn ze versterkt door stokken.

101. KARAÏBEN-VROUW MET KIND

De Karaïbenvrouwen dragen het mooie zwarte haar los of in lange vlechten op den rug. Behalve een schortje, vaak van kralen, dragen ze een doek over een der schouders vastgehecht. Als halssieraad hebben ze dikke snoeren donkerroode kralen. Boven de enkels en onder de knieën omsluiten katoenen banden, veelal met franje versierd, de beenen, waardoor de kuiten tonvormig vergroeien.

Deze Indianenhutten zijn aan voor- en achterkant open. De zijden zijn gesloten door een bijna tot den grond reikend dak van palmbladeren. Hangmatten, wat aarden kruiken en vaatwerk en rieten mandjes vormen het voornaamste huisraad. Op de plaat spinnen de vrouwen het zelf geteelde katoen tot draden, waarvan ze later op eenvoudige getouwen hangmatten en schortjes weven.

102. KARAÏBENVROUWEN IN HAAR WONING

Tot de benedenlandsche Indianen behooren voornamelijk Arowakken, Karaïben en Warraus. Zij zijn de oorspronkelijke bewoners van het land. Misbruik van sterke drank is een der hoofdoorzaken van hun achteruitgang en vermindering in aantal. Zij hebben veel van hun oorspronkelijkheid verloren. De benedenlandsche Indianen kiezen voor hun dorp bij voorkeur hooge zandige plaatsen, maar steeds in de nabijheid van rivieren en kreken. De huizen (kampen) staan onregelmatig door elkaar. Ze zijn opgebouwd uit jonge boomstammen, welke door lianen aan elkaar worden gebonden. Als dakbedekking worden stevig gevlochten palmbladeren gebruikt

103. DORP VAN AROWAKKEN IN HET LAAGLAND

104. HOOFDMAN DER OJANA'S

Een Indianenstam, die in de nabijheid der Braziliaansche grenzen woont. Mannen en vrouwen der Ojana's dragen het hoofdhaar lang. Om den hals en over de borst hangen snoeren van zaden, lichtblauwe en witte kralen en glazen knoopjes. Ook de polsen zijn met kralensnoeren omwonden. De Ojana's zijn uitstekende jagers. Geweren hebben slechts enkelen. Boog en pijlen heeft iedereen.

105. TRIO'S

Deze Indianen wonen bij de Z.W. grens. De Boschnegers verschaffen hun kralen, katoenen doeken en ijzerwerk in ruil voor jachthonden, hangmatten, bogen en pijlen. De bij de Trio's bestaande vrees voor blanken wordt door de Boschnegers in het belang van dien ruilhandel aangewakkerd.

106. GEREED VOOR DEN DANS

De Ojana's zijn groote liefhebbers van feesten d.w.z. van drinken en dansen. Veelal hebben deze feesten een godsdienstige beteekenis. Voor den dans worden hoofdtooisels en andere sieraden gemaakt van met veel kunstzin gerangschikte vederen van verschillende vogels, schilden van prachtkevers, strengen uit katoen, enz. Om derwille van de veeren houden de Ojana's dikwijls witte kippen.

107. GEREED VOOR DEN DANS TER EERE VAN DE WESPENPROEF

Iedere danser wordt opgesmukt en krijgt een groote dwarsfluit, versierd met veeren, terwijl hem aan den linkerarm een z.g. danspijl wordt gebonden. Deze dans gaat gepaard met het aansteken van fantastische vuren en van toorsten.

108. DE WESPENPROEF

Een geheelen nacht hebben eenige jongelieden in prachtigen tooi gedanst. Met het aanbreken van den dag worden zij ontdaan van alle sieraden en drukt de medicijnman hun een bord van vlechtwerk, in het midden waarvan tientallen levende wespen zijn vastgeklemd, overal op de huid. De pijn wordt gelaten verdragen. Deze borden hebben den vorm van een dier en stellen vermoedelijk bepaalde geestelijke wezens voor, wier vermogens met de kracht van de wespen verbonden worden met den jongen man.

109. BOSCHNEGERDORP AAN DE BOVEN-SARAMACCA

Op een opengekapte plek, midden in het dichte oerwoud, en schitterend onder de verblindende stralen van de tropenzon, ligt het Boschnegerdorp. Reinheid is een van de kenmerkende eigenschappen dezer woonoorden. In tegenstelling met de woningen van Indianen zijn deze woningen aan vier zijden gesloten. Een lage deur geeft toegang tot een donker vertrek, waarin wat blikken trommels, een hangmat, kleine houten zitbankjes en eenige kalebassen, potten, ketels en kommen het huisraad vormen.

110. BOSCHNEGER
IN BOSCHKLEEDIJ

Deze nakomelingen van de in vroegere eeuwen ontvluchte slaven bewonen ten getale van ± 17000 het binnenland. Zij behooren in hoofdzaak tot drie stammen. Aukaners, Saramaccaners en Becoe- en Moesinganegers. Ze houden zich voornamelijk bezig met jacht, visscherij, houtkap en vrachtvaart. Het borduren van het schortje en het haken van de kuitbanden (zie afbeelding) is het werk van vrouwen; de houwer is van Europeesch maaksel. De vingerringen zijn meest van koperdraad.

Links twee vrouwen, die een jakje en een doek van helgekleurde katoen als rok dragen. Om de beenen koperen ringen. Rechts een man. Bij de stadskleedij der mannen ontbreekt meestal de broek, die de Boschneger op de plaat wel draagt.

111. BOSCHNEGERS
IN STADSKLEEDIJ

112. MET DE BOOT VAN HET BOSCHNEGER-OPPERHOOFD NAAR BENEDEN

De ranke korjalen (uitgeholde boomstammen) drijven snel met het stroomende water mee; vaak worden ze gepareld (gepagaaid) door slechts één man en door een ouderen gestuurd. Daar eb en vloed zich diep in het binnenland doen gevoelen, vaart men liefst met gunstig tij.

113. BOSCHNEGERS TER AUDIENTIE BIJ DEN GOUVERNEUR

De Groot-Opperhoofden (Granmans) van de Boschnegerstammen genieten een bezoldiging uit 's lands kas. Zij en de Kapiteins (dorpshoofden) worden uitgerust met uniform, veelal oude schuttersjassen, halsketting met metalen plaat, waarop het Nederlandsche wapen en tamboermajoorsstaf. Bij feestelijke gelegenheden, b.v. Koninginnedag, komen zij in vol ornaat naar de stad om den Gouverneur hun gelukwenschen aan te bieden.

114. OP EXPEDITIE DOOR EEN SAVANNA

De Surinaamsche Savanna's zijn boomlooze zandvlakten met gras en struikgewas begroeid en soms met kleine groepjes mauritiapalmen. Indianen en negers dragen hun bagage in een rugkorf, met banden om het voorhoofd en over de schouders. De Indiaansche rugkorven zijn van palmblad gevlochten en hebben alleen een voorhoofdband van soepelen boombast.

115. KROETOE, (BOSCHNEGERVERGADERING) TE KWATTA-HEDE, BOVEN-SARAMACCA

Vergaderingen van de Boschnegers kunnen soms weken lang duren. De Granman zit meestal in een armstoel, de kapiteins op lage bankjes. In die vergadering maakt de Granman zijn besluiten aan de kapiteins bekend. Er is altijd een man, die in den naam van den Granman de vergadering toespreekt. Ook de rechtspraak geschiedt in de kroetoes.

116. BOSCHNEGERS IN EEN KORJAAL

Korjalen noemt men de door Boschnegers en Indianen bewerkte uitgeholde boomstammen. De korjaal op de plaat is bevracht met een giftige liaan (nekoe). Deze wordt in een afgedamde kreek uitgespoeld, waardoor de visschen bedwelmd raken en gemakkelijk bemachtigd kunnen worden.

117. BOSCHNEGERS TERUG VAN DE TAPIRJACHT

De tapirs of Surinaamsche buffels behooren tot een aan het paard nauw verwante diersoort. Zij zijn schuw en wonen in het dichte oerwoud. In het water voelen ze zich ook goed thuis. Zij zijn planteneters. Bij de Paranegers is het bemachtigen van een tapir aanleiding tot groote feesten.

118. HOUTVERVOER VAN SARAMACCA NAAR PARAMARIBO

Tal van Surinaamsche houtsoorten zijn soortelijk zwaarder dan water en moeten derhalve bij het vervoer drijvende gehouden worden. Daartoe worden de stammen gebonden aan dwarspalen, welke men over de boot legt, zoodat ze op, of even onder de oppervlakte van het water drijven.

119. BOSCHNEGERS ZOEKEN LEGUANENEIEREN

De leguaan, een groot soort hagedis, legt zijn eieren ten getale van 30—50 stuks in lange holen, welke hij in het zand graaft. De eieren zijn half zoo groot als een kippenei en hebben een perkamentachtige schaal. Ze zijn, evenals het vleesch van den leguaan, voor boschbezoekers een groote lekkernij.

120. BOSCHNEGER-
TROMMELS

Bij de dansfeesten der Boschnegers, ook uitingen van hun ouden Afrikaanschen godsdienst, wordt op dergelijke trommels geslagen. Ze zijn meestal met hertenhuiden bespannen.

121. BOSCHNEGERKAPITEIN
BIJ EEN OFFERPLAATS

De Boschnegers hebben in hun geloof behalve tal van goden, verschillende dieren, die zij als heilig beschouwen, (b.v. de slang, gier, tijger, jaguar). Geesten wonen in trommen, vlaggen, steenen en boomen. De sterren, waarmede de Kapitein zich hier heeft getooid, zijn van goudpapier.

122. BOSCHNEGERTEMPELTJE AAN DE LAWARIVIER IN HET DORP POELOE MOFFO
(Boven-Marowijne)

Binnen den tempel staat een houten paal, met witte klei besmeerd. Eenige potten en flesschen, welke bij het offeren dienst doen, staan er omheen. Hier komt men den Gado (God) of den Geest van een afgestorvene om iets smeeken of danken voor een gelukkige gebeurtenis.

123. HET ORAKEL WORDT GERAADPLEEGD

Twee Boschnegers dragen op een plank een pakje rond, waarin zij meenen dat de Gado (God) of de Geest der voorouders huist. Uit het buigen van het hoofd der dragers voorover of op zij, leiden zij het antwoord van den Gado af op hem gedane vragen. Belangrijke kwesties worden op deze manier aan het oordeel van den Gado onderworpen.

124. BOSCHNEGERTATOEËERING

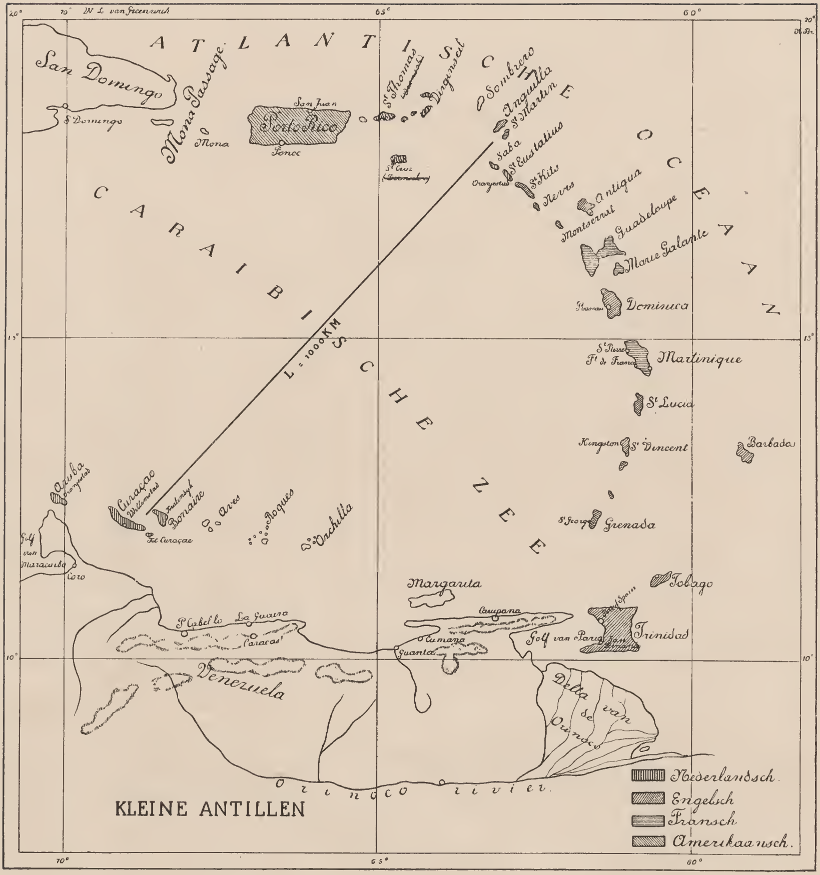
De tatoeëering, het insnijden met een scherp mes (waarna de wonden met houtskool en rumsap worden ingewreven) veroorzaakt hevige pijn, die de Boschnegers van beide geslachten, rustig verdragen. Eenmaal tot het Christendom overgegaan, laat de Boschneger het tatoeëeren achterwege. Ongetwijfeld hebben de getatoeëerde figuren — evenals bij de Dajaks — allerlei beteekenissen en zijn zij onderscheidingsteekenen van meest uiteenloopenden aard.

125. BOSCHNEGERSWONING IN HET DORP APATTOE
(Boven-Marowijne)

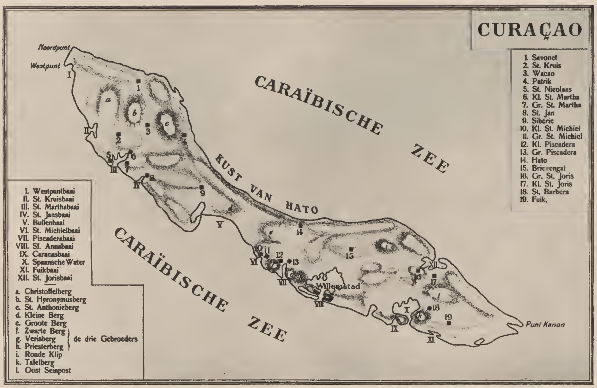

De Boschnegers zijn zeer bedreven in de houtsnijkunst. Kleine gebruiksvoorwerpen als zitbankjes, haarkammen, parels (lancetvormige roeispanen), kalebasschalen en lepels, ook hun woningen leggen daarvan meermalen getuigenis af. Dikwijls is, zooals ook op deze afbeelding, het slangenmotief onderwerp van hun versieringskunst.

CURAÇAO

KLEINE ANTILLEN

De oppervlakte bedraagt ongeveer 500 K.M^2., dat is ongeveer $^1/_4$ der Nederlandsche provincie Limburg.
De bevolking bedroeg op 1 Jan. 1928 41014, waarvan te Willemstad 19061.

CURAÇAO
het Schottegat en Omgeving.
Groot Davelaar.
Groot Kwartier
Koningsplein
Rio Canario
Boeska Baai
Asiento
De Hoop
Gasparito
Marchena
Plantersrust.
Hospitaal
Rifwater
Rifort
Willemstad.
Pietermaai
Waaigat
Scharloo
St. Anna baai
Otrabanda
Caraïbische Zee

126. PANORAMA VAN WILLEMSTAD

De nauwe mond van de Sint Annabaai leidt naar het Schottegat, de mooiste natuurlijke haven van West-Indië. Een schipbrug, de Koningin Emmabrug, verbindt de beide stadsgedeelten. Bij het tegenwoordige drukke scheepvaartverkeer is deze geen voldoend verbindingsmiddel voor voetgangers, rij- en voertuigen. Tal van roeibooten en motorvaartuigen, die personen overzetten, verhelpen slechts ten deele dit gebrek.

127. SINT ANNABAAI EN HET SCHOTTEGAT

Als de hals van een flesch geeft de Sint Annabaai toegang tot het Schottegat. De baai ontleent haar naam aan het feit, dat de Spanjaarden op 26 Juli 1499, St. Anna-dag, het eiland ontdekten. Het water links is het Schottegat. Op den heuvel ligt het fort Nassau, 300 voet hoog, dat de haven, de stad en een groot deel van het eiland kon bestrijken.

128. HET WATERFORT
EN HET RIFFORT

Twee forten beheerschen den toegang tot de St. Annabaai, Westelijk het Waterfort, binnen welks muren de Kazerne Willem III is gelegen en Oostelijk het Riffort, dat het station voor draadlooze telegrafie herbergt. Beide forten werden in 1827 aangelegd.

129. HET GOUVERNEMENTSHUIS

De ambtswoning van den door de Koningin benoemden Gouverneur, in wiens handen het bestuur van Curaçao berust, ligt aan de voorzijde van het fort Amsterdam, aan den ingang van de St. Annabaai, waartegenover het Riffort ligt. Er bestaan plannen om voor dit gebouw, waarvan de benedenverdieping ook voor andere doeleinden wordt gebruikt, een moderne ambtswoning te doen bouwen.

130. PROTESTANTSCHE KERK
EN OFFICIERSWONINGEN

Naast het Waterfort ligt het oude fort Nieuw Amsterdam. Daarachter liggen de Protestantsche kerk en de officierswoningen, links op de plaat. De niet zichtbare rechterzijde en de voorzijde worden gevormd door de voornaamste Gouvernementskantoren en het Gouvernementshuis.

131. DE BAGGERMACHINE AAN HET WERK

De haven, welke door de grootste stoomschepen der wereld wordt bezocht, eischt voortdurend onderhoud. Op de plaat ziet men een baggermachine in den havenmond aan het werk. Achter het vaartuig ligt in het midden de woning van den Gouverneur, waarop de driekleur wappert. Links ziet men het clubgebouw „De Gezelligheid". Rechts zijn de oude walmuren van het Waterfort. Het daarachter zichtbare dak is dat van de garnizoenskazerne.

132. INGANG VAN HET SCHOTTEGAT

Aan de Noordzijde van de haven bevindt zich het Schottegat, een zeer grillig gevormde kom, met tal van eilandjes, inhammen en riffen, alsmede een ruime, diepe ankerplaats voor groote schepen. Curaçao ligt ongeveer in een rechte lijn met Colon en Panama en schepen van of langs Zuid-Amerika's Noord- en Oostkust naar het Panamakanaal gaande, moeten Curaçao voorbij varen. De toenemende scheepvaart in de Caraïbische zee met bestemming naar het Panama-kanaal is Curaçao zeer ten goede gekomen. Maar de belangrijkste oorzaak van de wederopleving van het eiland is de ligging ten opzichte van Venezuela. Daarom is Curaçao een wereldhaven geworden en een vestigingsplaats van een zeer belangrijke nijverheid (petroleumraffinaderij).

133. DE HAVEN VAN WILLEMSTAD

De havenbeweging overtreft verre die van Amsterdam en de laatste jaren wordt die voorsprong steeds grooter. Kwamen in 1928 in Amsterdam 3318 schepen de haven binnen met een inhoud van 26,6 millioen M^3. netto inhoud, in de haven van Willemstad bedroeg dit 6282 schepen met een tonneninhoud van 24 millioen M^3.

134. LOSSENDE SCHEPEN AAN DE HANDELSKADE TE WILLEMSTAD

Het eiland Curaçao wordt, behalve door de Koninklijke Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij, door stoomschepen van de meeste buitenlandsche stoomvaartmaatschappijen aangedaan. Behalve bunkerhaven is Curaçao ook overscheephaven, hetgeen uit de drukke handelskade blijkt. Als uitvoerartikelen kunnen genoemd worden petroleum, strohoeden, divi-divi (limoenschillen voor de bereiding van likeur), huiden en phosphorzure kalk. Jaarlijks bezoeken nog duizenden toeristen het eiland.

135. OPSLAGPLAATS VAN DE CURAÇAOSCHE HANDEL MAATSCHAPPIJ

Een der groote handelsondernemingen op Curaçao is de Curaçaosche Handel Maatschappij die haar eigen opslagplaatsen, steenkolen- en scheepstimmerwerven bezit en een belangrijk aandeel heeft in den handel en het verkeer van het eiland met de buitenwereld. In Suriname en Venezuela heeft deze maatschappij afdeelingen gevestigd. Het hoofdkantoor is te Amsterdam. Bij deze firma, vertegenwoordigster van de West India Oil Company, bestaat ook gelegenheid tot bunkeren van stookolie uit tanks.

Cliché Haagsche Maandblad

136. DE CURAÇAOSCHE PETROLEUM INDUSTRIE MAATSCHAPPIJ

Als middelpunt voor de verwerking van de Venezolaansche ruwe olie heeft de Kon. Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Ned.-Indië in 1916 Curaçao gekozen, de voorhaven van het Maracaïbogebied. De Curaçaosche Petroleum Maatschappij werd in 1916 opgericht en in 1925 omgezet in de maatschappij in het onderschrift genoemd. Groote terreinen en schiereilanden werden in het Schottegat aangekocht voor industrieterrein, waarop nu een der grootste raffinaderijen der wereld is gevestigd. De vestiging van het petroleumbedrijf op Curaçao heeft Willemstad tot een bunkerstation en toeristenhaven gemaakt, welke door schepen van allerlei landen en nationaliteit aangedaan wordt.

137. GEZICHT OP EMMASTAD

De terreinen in het 2de district op Curaçao in gebruik bij de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij, bekend onder de namen Negropont, Asiento en Valentijn, waarop zich de oliestad heeft ontwikkeld, ontvingen op 10 Januari 1929, ter gelegenheid van het feit dat de Koningin-Moeder voor 50 jaren den Nederlandschen bodem betrad, gezamenlijk den naam van Emmastad. Op het schiereiland verrees een machtig tankpark. Voor de duizenden beambten en arbeiders heeft de maatschappij voor huisvesting gezorgd. Men heeft in Emmastad een eigen clubgebouw, bioscoop en krant (Emmabode). De aanvoer van ruwe olie uit Venezuela heeft met onder Nederlandsche vlag varende tankschepen van de in 1918 door de C. I. P. M. opgerichte Curaçaosche Scheepvaartmaatschappij plaats. Met haar schitterende electrische verlichting levert Emmastad bij avond een indrukwekkend schouwspel op.

138. HET PETROLEUM-BEDRIJF OP CURAÇAO

Sedert de eerste ruwe olie in 1917 uit Venezuela werd aangebracht heeft de vloot van de C. S. M. een omvang gekregen van 30 schepen, die in 1928 6.134.420.260 K.G. ruwe olie aanvoerden. Gebouwd of nog in aanbouw zijn 171 tanks voor geraffineerde producten en 155 tanks voor de grondstof en de verschillende bewerkingen. De grootste tank heeft een inhoud van 14 millioen L. De dagelijksche capaciteit van 21 millioen K.G. per dag geeft een indruk van den omvang van het bedrijf. De C. S. M. beschikt over een groot dok, het Juliana-dok, lang 325 en breed 81,5 voet; gebouwd door de Ned. Scheepsbouwmaatschappij.

139. HET PETROLEUMBEDRIJF OP CURAÇAO

Het vervoer van stookolie van de in 1927 in gebruik genomen inrichting aan de Caracasbaai heeft plaats met pijplijdingen van de raffinaderij. In 1928 werd bijna 526 millioen K.G. stookolie afgeleverd voor bunkers aan schepen. De maatschappij levert voorts gasolie en dieselolie. Er werd nog uitgevoerd ruwe olie, stookolie, gasoline en benzine. De maatschappij bezit een eigen droogdok, het in Nederland gebouwde Koningin Wilhelminadok.

140. SOCIETEIT „DE GEZELLIGHEID"

Er zijn op Curaçao twee sociëteiten, „De Gezelligheid", waarvan de plaat een afbeelding geeft en de „Club Curaçao". Het personeel der C. P. I. M. heeft een eigen sociëteit genaamd „Asiento". Voor ontspanning zorgen verscheidene bioscopen en een schouwburg. De stad bezit voorts een koloniaal- en schoolmuseum, alsmede een particuliere verzameling van kunstvoorwerpen en ethnografica. Voor het vereenigingsleven zorgt de groep Nederlandsche Antillen van het Alg. Nederlandsch Verbond en de damesvereeniging „Eendracht maakt Macht". De R.K. volksbond beoogt hetzelfde als dergelijke bonden in Nederland.

141. WILHELMINAPARK

Dit park, voor het Raadhuis gelegen, werd aangelegd door de damesclub „Entre nous". Behalve de vrijmetselaarsloge „Vergenoeging" rechts op de plaat bestaat er nog een tweede loge genaamd „Igualdad". Naast de loge „Vergenoeging", de kerk der Nederlandsch Hervormd Israëlietische gemeente, welke een afscheiding is van de Port. Israëlietische gemeente. In het drietal gebouwen naast de kerk is de openbare school voor M. U. L. O. voor jongens (Hendrikschool) gevestigd.

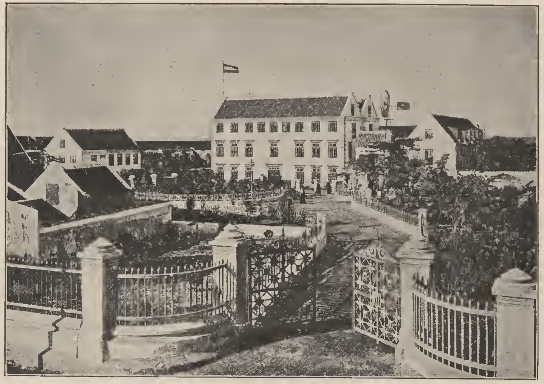
142. SCHARLOO

Willemstad, het 1ste district, zooals de hoofdplaats van Curaçao gewoonlijk wordt genoemd, heeft verschillende kwartieren. Scharloo, het oude, rijke kwartier ligt ten Noorden van het Waaigat. Hier staan aan beide zijden de groote fraaie heerenhuizen der kooplieden die in Punda hun handelshuizen hebben. De groote handelswijk, de eigenlijke Willemstad heet Punda (Poenda). De andere wijk heet Pietermaai, langs de Zuidkust ten Oosten van de haven. Het volkrijke stadsdeel aan de overzijde van de Annabaai, de Spaansche zijde, heet Otrabanda, in tegenstelling met de Oostzijde, die de Hollandsche zijde heet.

147. HET PENSIONAAT „WELGELEGEN"

Aan den voet van den Zwarten Berg ligt het pensionaat voor meisjes „Welgelegen", waarin R.K. meisjes uit den Westindischen Archipel, uit Venezuela en uit Columbia een opvoeding ontvangen, met haar stand overeenkomende. In de nabijheid is ook een weeshuis van meisjes onder leiding van de R.K. Missie.

148. HET ST. THOMAS COLLEGE

Het bijzonder onderwijs in Curaçao is uitsluitend in handen van de R.K. Missie en wordt bediend door geestelijke broeders en zusters. De broeders bedienen o.m. het St. Thomas College te Otrabanda met inwonende leerlingen, voornamelijk uit Venezuela. De voertaal bij het onderwijs is op de benedenwindsche eilanden Nederlandsch en op de bovenwindsche eilanden Engelsch.

145. RAADHUIS

Een ruim en frisch gebouw, waarin de Koloniale Raad (het vertegenwoordigen lichaam) zijn zittingen houdt en de rechterlijke macht haar zetel heeft. In de benedenverdiepingen zijn ook vertrekken voor gevangenen. Voor het gebouw strekt zich een ruim plein uit, op het midden waarvan het Wilhelminapark is aangelegd.

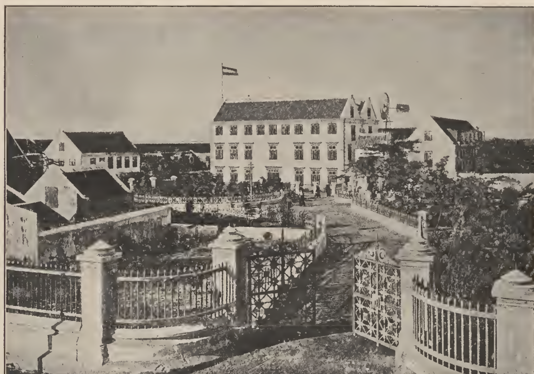
146. HENDRIKSCHOOL

Een openbare jongensschool voor M. U. L. O., waaraan verscheidene Nederlandsche onderwijskrachten verbonden zijn. Voorts zijn er nog twee openbare scholen n.l. de Wilhelminaschool voor M. U. L. O. voor meisjes en de Emmaschool voor jongens en meisjes. In de Hendrikschool was tot voor korten tijd het Schoolmuseum ondergebracht.

147. HET PENSIONAAT „WELGELEGEN"

Aan den voet van den Zwarten Berg ligt het pensionaat voor meisjes „Welgelegen", waarin R.K. meisjes uit den Westindischen Archipel, uit Venezuela en uit Columbia een opvoeding ontvangen, met haar stand overeenkomende. In de nabijheid is ook een weeshuis van meisjes onder leiding van de R.K. Missie.

148. HET ST. THOMAS COLLEGE

Het bijzonder onderwijs in Curaçao is uitsluitend in handen van de R.K. Missie en wordt bediend door geestelijke broeders en zusters. De broeders bedienen o.m. het St. Thomas College te Otrabanda met inwonende leerlingen, voornamelijk uit Venezuela. De voertaal bij het onderwijs is op de benedenwindsche eilanden Nederlandsch en op de bovenwindsche eilanden Engelsch.

149. NEGERHUT BIJ MONTAGNE

Even primitief als op de plantages, zijn de meeste hütten op de vestigingsplaatsen. Doorgaans zijn zij opgetrokken uit takken, waartusschen klei, maïsstengels en stroo is aangebracht. De daken worden van maïsstroo vervaardigd. Een paar openingen dienen als deuren en vensters. De cactusplant links geeft een indruk van de hoogte, die deze planten hier bereiken.

150. PLANTAGEWONING

Ook de plantagewoningen op Curaçao zijn, in tegenstelling met die in Suriname, van steen. Het hoofdgebouw is meestal slechts één verdieping hoog, aan twee of meer zijden van gaanderijen voorzien en gebouwd op een terras. De schuren en gebouwtjes voor de arbeiders liggen er om heen. Dan treft men er doorgaans nog een ommuurde kraal aan, waar 's nachts het vee verblijf houdt.

151. CEREUS-CACTUS ALS HEG DIENENDE

Cactussen komen op Curaçao talrijk en in verschillende soorten voor. Meermalen dienen ze als afsluiting van beplante gronden ter bescherming tegen geiten. Maar in tijden van groote droogte versmaden de cabrieten ze toch niet. Ze strijken met de horens een rij stekels af en verorberen het binnenste saprijke deel van de stengels.

152. OPUNTIA OF SPAANSCHE JUFFER

Deze cactus is de meest gewone plant op Curaçao en wordt er als een kwaadaardig onkruid beschouwd. De stengel bestaat uit ovale schijven („bladen") van bijna een hand grootte, die verbonden door een soort lid, met den smallen kant op elkaar staan. De geheele plant is dicht bezet met harde scherpe stekels. De schijven breken gemakkelijk af, maken — op den grond gevallen — wortels en groeien uit tot een nieuwe plant. Deze cactus bereikt een hoogte van 2 Meter.

153. WATERKEERING MET DUIKER OP PLANTAGE GROOT JORIS

Ten einde het snel wegvloeien van het hemelwater tegen te gaan en alzoo gronden voor landbouwdoeleinden meer geschikt te maken, heeft men op Curaçao verschillende dammen aangelegd, welke het water tegenhouden. Op den achtergrond de Tafelberg.

154. PLANTAGE ZUURZAK

Goed onderhouden wegen worden op het eiland Curaçao aangetroffen. Een ervan voert berg op, berg af, naar de plantage Zuurzak, waar het naar zee afvloeien van het hemelwater wordt belet door voor dat doel aangelegde, aan elkander evenwijdige, groote, vrij diep in den bodem ingegraven dammen. Deze plantage is dientengevolge vrij vruchtbaar; zij ligt in het oostelijk deel van het eiland. Uit een ouden put — een der weinige die er op het eiland bestaan — wordt hier het water nog door handkracht opgehaald.

155. EEN WATER-PLANTAGE

Waterplantages noemt men die plantages, waar putten zijn gegraven, die in tijden van nood water leveren. In tonwagentjes, voortgetrokken door ezels, soms voortgeduwd door menschen, wordt het water naar de stad vervoerd en daar verkocht. De watervoorziening van de stad is een vraagstuk van groot belang, daar de prijzen der huurwoningen worden geregeld naar de grootte van de regenbakken, die het hemelwater bergen. Een in aanleg zijnde waterleiding voorziet reeds het grootste deel der stad van water.

156. MONTAGNE

Het vriendelijk landelijk R.K. kerkje van Montagne, waarnaast de pastorie en een schooltje is een der middelpunten voor de verspreid wonende landelijke bevolking. In Curaçao als geheel is de R. K. godsdienst in sterke mate de overheerschende, aangezien ruim 89 % der geheele bevolking tot dit kerkgenootschap behoort. Daarop volgen de Protestanten met ongeveer $9^1/_2$ % en de Israëlieten met nog geen 1 %.

157. KOPPEL MELKKOEIEN OP PLANTAGE GROOT JORIS

De veeteelt op Curaçao is niet in staat om in eigen behoeften te voorzien. Wel worden op enkele plantages runderen gehouden, maar deze sleepen een armzalig bestaan voort. Vooral gedurende langdurige droogte verhongeren er vele, daar aanvoer van voeder dikwijls kostbaar en lastig is.

158. LANDSCHAP BIJ DEN EVERTSBERG

Deze heuvel ten N. W. van Willemstad gelegen, bereikt een hoogte van 135 M. De hoogste van het eiland is de Christoffelberg in het N. W. van het eiland, die 372 M. bereikt. Overigens treft men in het zacht golvend lage land verscheidene toppen van ongeveer 100 M.

159. PLANTAGE ST. KRUIS EN CHRISTOFFELBERG

Plantage wil in Curaçao niet anders zeggen dan particulier eigendom. Zoo spreekt men dan ook, naar het bedrijf, dat er wordt uitgeoefend, van vee-, water- of zoutplantages. De gronden, waar boomen gekweekt worden, heet men „hofjes". Als eigenaardigheid vermelden we dat in de analen van 1670 der W. I. C. reeds de plantage St. Kruis wordt genoemd, als voortbrengende 12.000 pond suiker.

160. KERKJE TUSSCHEN WILLEMSTAD EN HET STRUISVOGELPARK

In de Hervormde kerk van Curaçao heeft de dienst plaats in het Nederlandsch, in de R. K. kerk meestal in de volkstaal, het Papiamentsch. Alleen te Willemstad ook wel in het Nederlandsch.

161. HET DORP SANTA MARTHA

Dit dorp ligt op de Westelijke helft van het eiland, aan de Zuidkust. (Santa Marthabaai). De meeste woningen zijn met stroo gedekte hutten. De plaat vertoont een der oasen op het boomarme eiland. De tuinen in het midden zijn van dichte omheiningen voorzien, vooral om ze tegen geiten (cabrieten) te beschermen.

162. PLANTAGE SAVONET

Deze plantage strekt zich uit over kilometers en ligt aan den voet van den Christoffelberg, den hoogsten top van Curaçao. Links dividiviboomen, rechts dammen, welke het regenwater tegenhouden. Door middel van Amerikaansche windmolens wordt het water uit de putten opgemalen, om de hofjes te besproeien.

163. STRAND BIJ WESTPUNTBAAI

De visschersbevolking droogt op dit stukje strand de netten en brengt booten op het droge. Ten Noorden sluit een 30 M. hooge steile rotsmuur het strand af. De Zuidkust, waaraan deze baai is gelegen, is rijk aan baaien, lagunen en ondiepe meren. De Noordkust daarentegen steil, weinig ingesneden en moeilijk bereikbaar.

164. STROOHOEDEN VLECHT-NIJVERHEID

De z.g. Panamahoeden zijn uit Panama, Ecuador, Peru en Columbia afkomstig. Ook die, welke op Curaçao worden gevlochten, noemt men Panamahoeden. Aangezien het vlechtstroo niet op Curaçao inheemsch is, wordt het voornamelijk uit Venezuela ingevoerd. De Carludovica Palmata, de palmsoort die het beste stroo levert, wordt ook in Suriname geteeld.

165. STROOHOEDEN VLECHTEN

Het vlechten van stroohoeden, dat vrouwen en meisjes voornamelijk als huisnijverheid verrichten, vermindert sterk, vooral omdat de ruim voldoende werkgelegenheid op Curaçao thans minder behoefte aan bijverdienste doet gevoelen. De uitvoer heeft hoofdzakelijk naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, Panama en Engeland plaats.

166. ZOUTNIJVERHEID

Zoutpan op Curaçao. Het uit de pannen gegaarde zout wordt in kleine kegelvormige hoopen op den walkant opgetast en vandaar naar de baaien ter verscheping vervoerd. De uitvoer geschiedt grootendeels naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

167. ZOUTNIJVERHEID

Zoutpakhuis en zouthoop. Op den achtergrond een schip dat met zout wordt bevracht. Tot voor eenige jaren is de zoutwinning de hoofdbron van inkomsten geweest van vele der aan de baaien van de Zuidkust van Curaçao gelegen plantages, z.g. zoutplantages, waarvan er thans nog enkele zijn. De prijs van het zout is sinds vele jaren zeer laag.

168. INGANG VAN EEN ONDERZOEKINGSTUNNEL VAN DE PHOSPHAATMIJN SANTA BARBARA

Tengevolge van een toeval ontdekte in 1871 een Engelschman phosphaat op Curaçao op de plantage Santa Barbara. Met de bewerking en den uitvoer van die meststof heeft hij schatten verdiend. De mijnmaatschappij Curaçao te Amsterdam, die thans eigenaresse van plantage en mijn is, exploiteert deze op de meest moderne wijze. In 1928 werden verscheept 97.059.980 K.G.

169. GEZICHT OP DE PHOSPHAATMIJN SANTA BARBARA

Phosphorzure kalk in ruwen toestand wordt, omgezet in superphosphaat, als meststof gebruikt. De phosphaten op de plantage Santa Barbara zijn ontstaan door de indringing in kalksteen van oplossingen van phosphorzuur, afkomstig van thans geheel verdwenen lagen guano. Curaçao bezit van alle eilanden in de Nederlandsche Antillen de belangrijkste afzetting.

170. GEZICHT IN EEN PHOSPHAATMIJN

De phosphaat wordt hier niet alleen in open groeven, maar ook in werkelijke mijnen gewonnen. Duidelijk zichtbaar zijn de pilaren van phosphaat, welke blijven staan, om het dak van kalksteen te stutten. Hoewel Curaçao vooral in Florida als phosphaatvoortbrengend land een geweldigen mededinger heeft gekregen, wordt het zeer zuivere Curaçaosche product nog hoog gewaardeerd en geeft aan vele handen werk.

171. WAAIER VAN STRUISVEEREN

In 1912 heeft een maatschappij een twintigtal struisvogels van de Noordkust van Afrika en eenige uit Senegambië ingevoerd en een struisvogelpark aangelegd. De verwerking der struisveeren in waaiers, boa's, hoedenveeren enz., welke zich op de onderneming heeft ontwikkeld, geeft aan een vijftiental vrouwelijke helpsters arbeid. De veeren worden voornamelijk op Curaçao zelf verkocht en vinden veel aftrek bij vreemdelingen.

172. HET STRUISVOGELPARK „ALBERTINA"

De verwachting der ondernemers door het acclamatisseeren der vogels en het broeden opgewekt, den struisvogel als belangrijk onderdeel van den veestapel op Curaçao te kweeken, werd teleurgesteld. Aan de onderneming is thans ook een hoenderpark verbonden.

173. JONGE STRUISVOGELS

Aangezien de voeding der struisvogels in den wereldoorlog veel moeilijkheden ondervond, heeft dit op den veerenoogst en voortplanting der dieren een schadelijken invloed gehad. De zich ontwikkelde petroleumnijverheid heeft daarna de loonen der landarbeiders zoodanig opgedreven, dat uitbreiding der kudde op verlies zou komen te staan. Het park heeft ongeveer 50 struisvogels.

ARUBA

De oppervlakte bedraagt nog geen 200 K.M.² De bevolking bedroeg op 1 Jan. 1928 10508, waarvan er 2068 in Oranjestad woonden.

174. ORANJESTAD, DE HOOFDPLAATS VAN ARUBA

Dit stadje, sinds 1820 zoo geheeten ter blijvende herinnering aan het Vorstenhuis, ligt aan de Paardenbaai. Waren aloëhars, pinda en divi-divi eertijds de voornaamste uitvoerartikelen, sinds de vestiging van twee groote petroleumbedrijven, een Nederlandsche: de Arend petroleummaatschappij en een Amerikaansche: de Lago Oil and Transport Comp., die uitgebreide raffinaderijen hebben gevestigd, is, evenals in Curaçao, aller aandacht op de petroleum gevestigd, welke van Venezuela naar Aruba ter bewerking wordt gezonden. De exploitatie van goud, zilver en phosphaat is gestaakt.

175. DOKTERSWONING EN OPENBARE SCHOOL

Het kerkgebouw, waarvan de torenspits boven de dokterswoning uitsteekt, dagteekent van 1845. De openbare school vindt men in het midden van de plaat. Rechts daarnaast, de lichttoren.

176. LICHTTOREN WILLEM III, FORT EN LANDSKANTOOR

Naast den lichttoren Willem III ligt het sinds lang aan zijn bestemming onttrokken fort Zoutman, waarin thans de Raad van Politie zitting houdt en het kantongerecht, de politiewacht en de gevangenis ondergebracht zijn. Op elk eiland, behalve Curaçao, bestaat een Raad van Politie, bestaande uit den gezaghebber als voorzitter en twee leden. De Gezaghebber is tevens kantonrechter.

177. R.K. KERK

De kerk op de plaat voor de in 1903 tot een kruiskerk verbouwde St. Franciscuskerk. Evenals op Curaçao en Bonaire is de lagere bevolking overwegend Roomsch- Katholiek.

178. LANDSCHAP BIJ ROOI FRANZEES

Aruba heeft evenals Curaçao te kampen met watergebrek. Rivieren komen er, met uitzondering van een klein beekje bij Fontein, niet voor.
Wel zijn er aan de Noordkust tal van kloofvormige dalen (rooien), die alleen in den regentijd water afvoeren, maar soms jaren droog liggen. Aanzienlijke massa's puin en steenen in het bovendal en zandhoopen beneden, wijzen er op, dat in den regentijd groote hoeveelheden water naar zee stroomen.

179. GRILLIG GEVORMDE ROTSEN

Op tal van plaatsen is het eiland bezaaid met reusachtige rotsblokken, welke doen denken aan de hunnebedden in Nederland. Zij zijn de laatste overblijfselen van vroegere heuvels, waarvan andere bestanddeelen langzamerhand door het hemelwater zijn weggeslepen.

180. DE HOOIBERG

In het midden van Aruba verheft zich de Hooiberg, een kegelvormige top, 175 M. hoog, waaruit een lage heuvelrug naar het O. loopt. De kern van het heuvelland bevindt zich ten O. en N.O. van S. Cruz. Hier vindt men nog toppen van ongeveer dezelfde hoogte.

181. NOORDOOSTKUST VAN ARUBA NABIJ FONTEIN

De Noordkust van Aruba is op enkele plaatsen zeer steil en door de zware branding, gevaarlijk voor de scheepvaart. De Zuidkust is laag en met een lange rij koraalriffen bezet. Bij Fontein treft men een bitterwaterbron aan, waarvan er op het eiland nog twee zijn.

182. DIVI-DIVIBOOMEN

Onder den invloed van den Noordoost passaat nemen de divi-diviboomen een eigenaardigen vorm aan. Zij vergroeien naar één zijde. Uit de peulen dezer boomen bereidt men de zoo bekende looistof, die in Amerika en Europa zeer gezocht is.

183. AFSTAMMELINGEN VAN CARAÏBEN

Een deel der bevolking van Aruba vertoont duidelijke sporen van afstamming van de oorspronkelijke Indiaansche bevolking. Ook de spreektaal, Papiamentsch, bevat Indiaansche woorden, waardoor ze van het Curaçaosche dialect verschilt.

BONAIRE

De oppervlakte bedraagt ongeveer 300 K.M.². De bevolking bedroeg op 1 Jan. 1928 5166, waarvan er 820 te Kralendijk woonden.

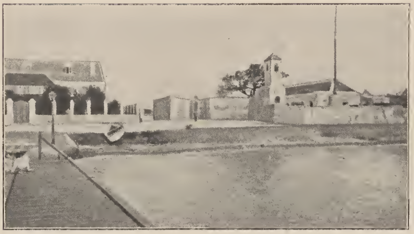
184. KRALENDIJK VAN ZEE
UIT GEZIEN

De bevolking van Bonaire is meer landelijk dan op een van de andere drie benedenwindsche eilanden. Er zijn behalve de hoofdplaats Kralendijk, nog twee middelpunten van bevolking, n.l. het dorp Deentera, de oorspronkelijke nederzetting der Indianen en Rincon (Zie plaat 187). Aan de Noordwestkust treft men op de rotsen inschriften van Indianen aan.

185. KRALENDIJK, DE HOOFDPLAATS
VAN BONAIRE

De reede van dit stadje wordt gedeeltelijk beschut door het onbewoonde eilandje Klein Bonaire. Het stadje ontleent zijn in 1830 ontvangen naam aan den bodem van koraalkalksteen, waarop het is gebouwd. Op den voorgrond ziet men de Protestantsche kerk.

186. FORT VAN KRALENDIJK

Links van het voormalige fort ligt de woning van den Gezaghebber van het eiland, welks oppervlakte ongeveer een derde grooter is dan dat van Aruba.

187. WATERPUTTEN BIJ RINCON

Op eenige uren afstands van Kralendijk ligt in een keteldal het dorpje Rincon. (Spaansche naam voor hoek). Het Gouvernement heeft bij Rincon waterputten doen aanleggen, die goed drinkwater bevatten. In regenlooze tijden moest men vaak $1^1/_2$ uur ver loopen om drinkwater te verkrijgen.

188. MAÏS FIJN MAKEN

Het hoofdvoedsel van de bewoners der Benedenwindsche eilanden is kleine maïs (sorghum) welke aren draagt als de rijstplant, met vrijwel ronde korrels. Deze korrels worden tusschen twee steenen tot meel gewreven.

189. DRUIPSTEENGROT

Langs de Noordkust van Bonaire loopt een heuvelrug die geheel overeenkomt met die langs de kust van Hato op Curaçao. Ook hier bestaat de bodem uit kalksteen, met tal van grotten, waarin stalactieten en stalagmieten tot zuilen zijn vergroeid.

190. TOILET MAKEN

Met een strakke scheiding wordt het kroeshaar opgemaakt. De meisjes zitten voor een armoedige met stroo gedekte hut, zooals er op Bonaire met zijne arme bevolking vele worden aangetroffen.

191. AAN DE WASCH

Vele vrouwen op Bonaire oefenen het beroep van waschvrouw uit. Zooals men op de plaat ziet, wordt het op een platten steen gelegde natte, ingezeepte waschgoed met een plankje beklopt, totdat het schoon is.

192. BRUIDSSTOET

De jonggehuwden begeven zich met hun stoet te voet naar de kerk. Bruid en bruidegom zijn in Europeesche kleederdracht.

SINT MARTIN

(St. MAARTEN)

De oppervlakte van het Nederlandsch gedeelte is iets minder dan de helft van het geheele eiland, dat ongeveer 100 K.M.^{2} bedraagt. De bevolking bedroeg op 1 Jan. 1928 2274, waarvan er 889 te Philipsburg woonden.

193. GEZICHT OP ST. MARTIN VAN CUL DE SAC

De hoogste top van St. Martin, de Paradies Hill ligt in het midden van het eiland en vandaar uit loopen heuvelruggen tot aan de zee. Tusschen deze liggen enkele vlakten, waarvan de Cul de Sac er een is. Deze valeien en dikwijls ook de zacht glooiende hellingen der heuvels zijn met goede teelaarde bedekt en worden voornamelijk voor landbouwdoeleinden (zoete aardappelen, kleine maïs, boonen, cassave e.a.) gebezigd.

194. PANORAMA VAN PHILIPSBURG

De hoofdplaats Philipsburg is gebouwd op een zandbank, welke de Groote Baai van het zoutmeer scheidt en zijn naam ontleent aan den ondercommandeur John Philips, Heer van Almery Clos, die omstreeks 1735 de zandbank in erven verdeelde. Links de groote baai, rechts het zoutmeer. Op den achtergrond links het voormalig fort Amsterdam, in het midden de Fortberg, waarop het voormalige fort Willem I, rechts Sentry Hill. Andere nederzettingen op dit belangrijkste van de Bovenwindsche eilanden zijn Simonsbaai, Kleinbaai, Koolbaai en Prinsenkwartier (boven en beneden).

195. DE ACHTERSTRAAT

196. DE VOORSTRAAT

Philipsburg bestaat uit twee lange straten, die de richting van de ongeveer 1700 M. lange zandplaat volgen, en uit talrijke korte dwarsstraten. De grootere huizen hebben bijna alle een bovenverdieping van hout, op een uit steen opgetrokken onderbouw. Wegens het gevaar van instorten door aardbevingen en orkanen worden geen huizen van twee verdiepingen geheel van steen gebouwd. De daken zijn met „shingles" (dakplankjes) bedekt, daar dakpannen bij het voorkomen van een orkaan gevaar zouden opleveren.

197. LANDSCHAP

St. Martin is een bergachtig eiland. De hoogste top is Paradise Hill, 415 Meter hoog, op de scheiding tusschen het Nederlandsche en het Fransche gedeelte. Het eiland, door Columbus ontdekt, werd genoemd naar den Heilige van den dag (11 November 1493). Men legt zich op landbouw en veeteelt toe. De St. Martijnsche boter heeft een goeden naam.

198. GEZICHT OP DE ZOETWATERPAN

De zoetwaterpan is gelegen tusschen den Fortberg, het zoutmeer en het dal Cul de Sac. Op den achtergrond links Sentry Hill, ongeveer in het midden boven den berg Mont des Accords, waar in 1648 afgevaardigden van Hollandsche en Fransche ingezetenen elkaar ontmoetten en overeenkwamen het eiland in tweeën te verdeelen; het noordelijk deel bleef aan Frankrijk, het zuidelijk aan Holland. De dijk is de z.g. Long Wall. Deze waterkeering is aangelegd ter voorkoming van overstrooming van het zoutmeer met zoetwater, en is zoo genoemd, omdat zij oorspronkelijk uit een steenen muur bestond, welke later met klei bedekt werd.

199. OPENBARE SCHOOL TE PHILIPSBURG

Behalve de openbare school heeft Philipsburg nog een R.K. School. Bovendien telt het eiland buiten de stad van elk dezer soorten er nog een. De voertaal bij het onderwijs is Engelsch. Nederlandsch wordt er als een vreemde taal onderwezen, waarmede een begin gemaakt wordt in het 4de leerjaar. De school op de plaat — de Oranjeschool — heeft een ruime speelplaats en een mooien bloementuin.

200. MELOENCACTUS OP ST. MARTIN

Behalve de bij Curaçao reeds genoemde cactussoorten, die ook op de andere W.I. eilanden voorkomen, is de meloencactus (melocactus communis) kenmerkend voor den plantengroei in West-Indië. De kogelvormige plant heeft verscheidene ribben, met scherpe, in verschillende richtingen staande stekels. De bloemen ontstaan in een cylindervormige bloeiwijze, die van den top van de plant langzaam hooger en hooger groeit.

201. ZOUTPANNEN

Zout is op St. Martin steeds een der voornaamste uitvoerartikelen geweest; daaraan ontleende het voor ons zijn belang, toen Philips II voor de Hollandsche schepen de Portugeesche zouthavens sloot. De zoutpannen zijn meestal aangelegd in dicht aan zee gelegen binnenwateren, die door een nauw kanaal in verbinding met de zee staan. Tijdens de verdamping van het water zetten de zoutkristallen zich af. Als het zout „rijp" is, wordt het met houweelen in stukken geslagen en in manden naar de drooghoop gedragen.

202. ZOUTWINNING

Het groote zoutmeer achter de hoofdplaats gelegen, is. 200 H.A. groot. De zoutwinning is het oudste en nog steeds een voornaam bedrijf en de hoofdbron voor de min-gegoede bevolking. Het zout wordt naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika verscheept. Door de ruime werkgelegenheid op Curaçao en Aruba, trekken vele menschen van het eiland weg en zijn er niet voldoende werkkrachten voor het „zoutrapen" en verschepen te krijgen.

203. STATION VOOR DRAADLOOZE TELEGRAFIE

Van de Bovenwindsche eilanden, — dat zijn St. Martin, St. Eustatius en Saba — is alleen St. Martin van een station voor draadlooze telegrafie voorzien. Dit onderhoudt het verkeer met het buitenland over Ceiba, Ensenada en Vieques op Porto Rico. Telegrammen voor het verkeer, tusschen de eilanden, zoowel naar als van de scheepsstations worden er behandeld.

204. PLEIN (CIRCUS) TE PHILIPSBURG

Het geheele plaatsje telt ongeveer 200 huizen en de langste straat is 250 meter lang. De plaat toont, dat het moderne voertuig, de auto, ook voor St. Martin geen onbekende is, hoewel het eiland over de grootste lengte slechts 15 K.M. meet.

205. LANDINGSSTEIGER VOOR PHILIPSBURG

Een stoomschip is op de reede van Philipsburg een haast ongekend verschijnsel. Met kleine schoeners wordt de verbinding met andere streken onderhouden. De bewoners der Bovenwindsche eilanden zijn door ervaring zeevaarders, maar bekommeren zich weinig om theoretische kennis op dit gebied.

SINT EUSTATIUS

De oppervlakte bedraagt ongeveer 25 K.M²., dat is ongeveer de grootte van het voormalige eiland Wieringen. De bevolking bedroeg op 1 Jan. 1928 1031, waarvan er 1000 te Oranjestad woonden.

206. AANLEGSTEIGER IN
DE ORANJEBAAI

De hoofdplaats van St. Eustatius heet Oranjestad. Bouwvallen van groote pak- en koopmanshuizen herinneren aan het tijdperk van grooten bloei in de zeventiende en achttiende eeuw, toen een levendige smokkelhandel met de Amerikaansche opstandelingen schatten opleverden. De scheepvaart van het eiland heeft weinig te beteekenen. Oranjestad heeft slechts een open reede, zoo goed als zonder gerief voor de scheepvaart. De plaat geeft een duidelijk beeld van de diep ingesneden rotsige kust.

207. GEZICHT OP ORANJESTAD EN DEN BERGTOP DE QUILL (KUIL)

Het eiland St. Eustatius of Statia, eenmaal in zijn bloeitijd de „gouden rots" genoemd, is vulkanisch. De voornaamste bergtop in het Z.O. (Mountain) is een kraterkegel (581 M.), welke op één punt is doorgebroken. (The Quill of de Kuil). Van het gebergte in het N.W. is de North Hill (295 M.) de hoogste top.

208. STRAAT IN ORANJESTAD

De meeste woonhuizen van dit vervallen plaatsje zijn van hout en zijn omgeven door tuintjes. Op den achtergrond verheft zich de vulkaan.

209. FORT ORANJE

Het ontmantelde fort Oranje stamt uit den tijd der Westindische Compagnie, evenals de Nederl. Hervormde kerk en de Synagoge, waarvan slechts bouwvallen over zijn. Een gedenksteen herinnert aan het feit, dat De Ruyter hier in 1664 landde, om de Engelschen te verdrijven, die zich wederrechtelijk van onze Westindische bezittingen hadden meester gemaakt.

210. INWONERS VAN ST. EUSTATIUS

Ongeveer 92 % van de bevolking van dit eiland woont in de hoofdplaats. De Statianen zoeken hun bestaan voor het grootste deel buiten het eiland, vooral op Curaçao.

SABA

De oppervlakte bedraagt ongeveer 16 K.M². De bevolking bedroeg op 1 Jan. 1928 1494, waarvan er 434 in De Bodem woonden.

211. SABA

Saba, het kleinste van onze Bovenwindsche eilanden is een rots, die als een kegelvormige hooge berg uit zee oprijst. Op sommige punten heft de 880 M. hooge rots, welker kruin gestadig in wolken is gehuld, zich loodrecht op. Het eiland is een uitgedoofde vulkaan. In het Noorden worden rijke zwavelvoorraden aangetroffen, die wegens moeilijke verscheping niet ontgonnen worden. In Springbay is een warme bron. De bevolking bestaat voor een groot deel uit blanken.

212. LANDINGS-PLAATS TE FORTBAAI

Saba is het kleinste van de drie Bovenwindsche eilanden. De lengte en breedte zijn nog geen 4 K.M. Bij Fortbaai vindt men een smal strand van afgebrokkelde rotsblokken. Door een kloof voert een weg naar boven naar de hoofdplaats, De Bodem.

213. TRAPPENWEG

De plaatsjes op Saba zijn door moeilijk begaanbare, in de rotsen uitgehouwen trapwegen, onderling verbonden.

214. DE BODEM, HOOFDPLAATS VAN SABA

Dit plaatsje ligt 250 M. boven de zee, op den bodem van een ouden krater. Kleine, keurig geverfde houten woningen met lieve bloementuintjes maken het tot een bekoorlijk plekje.

215. WONINGEN TEGEN DE BERGHELLING

De verbinding van de bewoners uit de lagere gedeelten met die welke hoogerop in het gebergte wonen, heeft plaats langs moeilijk begaanbare in de rotsen uitgehouwen trappenwegen.

216. KANTWERKSTERS

Een vrij belangrijke huisnijverheid, waarmede Sabaansche vrouwen en meisjes zich onledig houden, is het maken van mooi kant- en borduurwerk, het z.g. Spaansch werk, dat vooral naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika uitgevoerd en daar goed betaald wordt.

127. WINDWARDSIDE

Dit plaatsje ligt 550 M. boven den zeespiegel. Het is met De Bodem en de andere nederzettingen op Saba, Hells-Gate, St. John en Mary's Point, telefonisch verbonden. De weinige, kleine vlakten, die op het bergachtige Saba gevonden worden, zijn bebouwd met aardappelen, uien (voor uitvoer), maïs, boonen, aardvruchten, bacoven en groenten (voor plaatselijk gebruik).

219. AAN DE KUST

Van vast gesteente is op Saba niets te bespeuren, het geheele eiland bestaat uit vulkanisch puin, dat aan de afstortingen langs de kust een groote dikte bezit. De Sabanen zijn bekende zeelieden. De meeste mannen varen als kapitein, stuurman of matroos op eigen of op Amerikaansche schepen.

218. BOOMVARENS

De piek van Saba is bijna geheel met boomen en struikgewas bedekt en men treft daaronder fraaie boomvarens aan. Tusschen Windwardside en Hellsgate ligt een mooi bosch.

220. LANDINGS-PLAATS

De kust van Saba stijgt hier en daar loodrecht uit zee op. De Fortbaai aan de Westkust en de Ladderbaai aan de Zuidkust dienen, naar gelang van wind en zee, als landingsplaatsen. Daar vindt men een klein, smal rotsig strand. De booten worden aan boeien vastgelegd en door sterke branding levert het landen vaak groote moeilijkheden en gevaren op. Aangevoerde goederen moeten langs steile paden op de hoofden der mannen en vrouwen land-in worden gedragen.

LIJST VAN DE VOORNAAMSTE BOEKEN OVER SURINAME

PISTORIUS, TH. . . . . . . Korte en zakelijke Beschrijvinge van de Colonie van Zuriname. Amsterdam, 1763. Geïll.

FERMIN, PH. . . . . Nieuwe algemeene beschrijving van de Colonie van Suriname. Harlingen, 1770. Geïll.

HARTSINCK, J. J. . . . . . Beschrijving van Guiana, of de Wilde Kust, in Zuid-America. Amsterdam, 1770. Geïll.

FERMIN, PH. . . . . Tableau historique et politique de l'état ancien et actuel de la Colonie Surinam et de ses causes de sa decadence, Maestricht, 1778.

BLOM, A. . . . . Verhandeling over den landbouw, in de Colonie Suriname. Haarlem, 1786.

— Geschiedenis der Kolonie van Suriname. Geheel opnieuw samengesteld door een gezelschap van geleerde Joodsche mannen aldaar. Amsterdam—Harlingen, 1791.

STEDMAN, J. G. . . . . . Narrative of a five years' expedition, against the revolted negroes of Surinam, London, 1796. Geïll.

SACK, Baron A. VON . . . Reize naar Surinamen. Haarlem, 1821.

TEENSTRA, M. D.. . . . . De landbouw in de kolonie Suriname. Groningen, 1835.

BÉNOIT, P. I.. . . . . . . Voyage à Surinam. Bruxelles, 1839. Geïll.

SIJPESTIJN, Jhr. C. A. VAN . Beschrijving van Suriname. 's-Gravenhage, 1854.

KAPPLER, A. . . . . Zes jaren in Suriname. Utrecht, 1854.

KAPPLER, A. . . . . Surinam, sein Land, seine Natur, Bevölkerung und seine Kulturverhältnisse mit Bezug auf Kolonisation. Stuttgart, 1857. Geïll.

— West-Indië. Bijdragen tot de bevordering van de kennis der Ned. West-Indische koloniën, 2 deelen, 1856 en 1858.

WOLBERS, J. . . . . Geschiedenis van Suriname. Amsterdam, 1861.

KAPPLER, A. . . . . Holländisch-Guiana. Erlebnisse und Erfahrungen während eines 43 jahr. Aufenthalts in der Kolonie Surinam, Stuttgart, 1881. Geïll.

KAPPLER, A. . . . . Nederlandsch Guyana. Winterswijk, 1883.

BONAPARTE, Prince ROLAND. Les habitants de Suriname. Paris, 1884. Geïll.

— Beknopte geschiedenis der Katholieke Missie in Suriname door een pater Redemptorist. Gulpen, 1884. Geïll.

MARTIN, K. . . . . West-Indische Skizzen. Leiden, 1887.

JOEST, Prof. Dr. W.. . . . Ethnographisches und Verwantes aus Guyana, 1893.

HARTMAN, A.. . . . . . . / SCHALKER, W. J. P. J. / MULLER, W. C. Repertorium op de litteratuur betreffende de Nederlandsche Koloniën voor zoover zij verspreid is in tijdschriften, periodieken, serie- en mengelwerken, 6 deelen. 's-Gravenhage, 1895—1925.

PYTTERSEN, Tzn. H. . . . Europeesche Kolonisatie in Suriname. 's-Gravenhage, 1896.

BENJAMINS, Dr. H. D. . . De grenzen van Nederlandsch Guyana, Leiden, 1898.

CAPELLE, Dr. H. VAN . . . Bijdrage tot de kennis der cultures in Suriname. Amsterdam, 1901. Geïll.

THOMSON, J. R. . . . . . Overzicht der geschiedenis van Suriname. 's-Gravenhage, 1901.

BOIS, G. C. DU . . . . . . Geologisch-Bergmännische Skizzen aus Surinam. Freiberg. i. S., 1901. Geïll.

Hering, C. J.	Overzicht van de Cultuurgewassen en Boschproducten in verband met Nijverheid en Handel in de Kolonie Suriname. Paramaribo, 1902.
Berkhout, A. H.	Rapport over de Surinaamsche bosschen. 's-Gravenhage, 1903.
Capelle, Dr. H. van	De binnenlanden van het district Nickerie, Baarn, 1903. Geïll.
Coll, C. van.	Gegevens over land en volk van Suriname. 's-Gravenhage, 1903.
Algem. Ned. Verbond.	Surinamenummer van Neerlandia, Sept./Oct. 1903. Geïll.
Kol, H. van	Naar de Antillen en Venezuela. Leiden, 1904. Geïll.
Pulle, A.	An enumeration of the vascular plants known from Surinam, together with their distribution and synonymy. Leiden, 1906.
Penard, F. P. en A. P.	De menschetende aanbidders der Zonneslang (Een studie der Surinaamsche Indianen, inzonderheid Caraïben) Paramaribo, 1907/8. Geïll.
Capelle, H. van	Essai sur la constituation géologique de la Guyana hollandaise (district occidental) suivi d'une étude pétrographique par E. H. M Beekman, Baarn, Parijs, 1907. Geïll.
Polak, A. J.	Historisch overzicht van de goudindustrie in Suriname. 's-Gravenh., 1908.
Middelberg, E.	Geologische en technische aanteekeningen over de goudindustrie. Amsterdam, 1908. Geïll.
Penard, F. P. en A. P.	De vogels van Guyana. Paramaribo, 1908/9. Geïll.
Oudschans Dentz, F.. Plasschaert, E. K. Sack, Dr. J.	De balata-industrie in Suriname (met supplement). Paramaribo, 1909 en 1911.
Halfhide, Julius J.	Schadelijke insecten en dieren. Haarlem, 1908.
—	Gegevens betreffende Suriname, verzameld door de Nederlandsche sub-commissie van Suriname voor de Wereldtentoonstelling in Brussel. Amsterdam, 1909. Geïll.
Weiss, H.	Ons Suriname. Utrecht, 1911. Geïll.
Oudschans Dentz, F..	Geschiedkundige aanteekeningen over Suriname en Paramaribo. Paramaribo, 1911.
Flu, P. C.	Filariaonderzoek in Suriname. 's-Gravenhage, 1911. Geïll.
Bos, Dr. D. e. a.	De economische en finantieele toestand der kolonie Suriname. Rapport der „Welvaartcommissie", 's-Gravenhage, 1911.
Rodway, James.	Guiana, British, Dutch and French. London, 1912. Geïll.
Flu, P. C.	Rapport omtrent Malariaonderzoek in de binnenlanden van Suriname. 's-Gravenhage, 1912. Geïll.
Wieringen, A. G. van	Geschiedenis der belastingen in de kolonie Suriname, 's-Gravenh. 1912.
Struycken de Roysancour, C. A. J Gonggrijp, J. W.	Het balatavraagstuk in Suriname. Paramaribo, 1912. Geïll.
Staehelin, F.	Die Mission der Brüdergemeine in Surinam und Berbice im achtzehnten Jahrhundert 1913, 14, 15, 18, 19. Herrnhut. Geïll.
Bordewijk, H. W. C.	Handelingen over de reglementen der regeering in de koloniën Suriname en Curaçao, 's-Gravenhage, 1914.
Benjamins, Dr. H. D. Snelleman, Joh. F.	Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië. 's-Gravenhage, 1914/7.
Wijnaendts Francken—Dyserinck.	Drie maanden in de West. Haarlem, 1913. Geïll.
Fock, Mr. D.	Over de kolonie Suriname. Baarn, 1914.
Wijnaendts Francken, Dr. C. J.	Door West-Indië. Haarlem, 1915. Geïll.
Weiss, H.	Vier maanden in Suriname. Nykerk, 1915. Geïll.
Jacobs, Herm. J.	Suriname, Aardrijkskundig leesboek, Groningen, 1916. Geïll. (3de druk 1927).

Eenige Missionarissen. . .	Een halve eeuw in Suriname. Ten dankbare herinnering aan het gouden jubilé van de aankomst der eerste Redemptoristen in de missie van Suriname. Amsterdam, 1916.
Bartelink, E. J.	Hoe de tijden veranderen. Herinneringen van een ouden planter. Paramaribo, 1916.
Fabius, Mr. G. J.	Het bankwezen in Nederlandsch West-Indië. Rotterdam, 1917.
Penard, A. P.	Het onbegrepen geloof. Paramaribo, 1917.
Kasteleyn, J. S. C. . . . Kluwers, B. J. Snellen, E.	Rapport der Studie-Commissie. Rotterdam, 1919. Geïll.
Jacobs, Herm. J. en Lobato, J. W.	Uit onze omgeving. Leesboek voor Surinaamsche scholen. Groningen/Den Haag, 1917—1920. Geïll.
Heckers, A. A.	Het district Nickerie. Paramaribo, 1923. Geïll.
Blankenstein, Dr. M. van	Suriname. Rotterdam, 1923. Geïll.
Beck, S.	Lezingen over Surinaamsche problemen. Paramaribo, 1924.
Oudschans Dentz, F.. . . Bueno de Mesquita, J. A.	Geschiedkundige tijdtafel van Suriname (1613—1925). Paramaribo, 1925.
Colenbrander, Dr. H. T. .	Koloniale Geschiedenis. 's-Gravenhage, 1925.
Plante Fébure, J. M. . .	West-Indië in het Parlement 1897/1917, Bijdrage tot Nederlands koloniaal-politieke geschiedenis, 's-Gravenhage, 1918.
Pfeifer, Dr. J. Ph.	De Houtsoorten van Suriname. Amsterdam, 1926. Geïll.
Pfeifer, Dr. J. Ph.	Velerlei hout van Suriname. Uitgave Koloniaal Instituut. 1926/7. Geïll.
Capelle, Dr. H. van. . .	Mythen en Sagen uit West-Indië. Zutphen, 1926. Geïll.
Waaldijk, A. L.	Jaarboek van de Evangelische Broedergemeente in Suriname. Paramaribo, 1927.
Staal, G. J.	Nederlandsch Guyana. Een kort begrip van Suriname. Amsterdam, 1928. Geïll.
Oudschans Dentz, F.. . .	De kolonisatie van de Portugeesch Joodsche Natie in Suriname en de geschiedenis van de Joden Savanne. Amsterdam, 1927. Geïll.
Lampe, Dr. P. H. J. . . .	Suriname. Sociaal Hygiënische beschouwingen. Amsterdam, 1927.
Oudschans Dentz, F.. . .	Onze West. Suriname. Uitgave van Oost- en West- 3de, Herziene en omgewerkte druk, 's-Gravenhage, 1928.
Posthumus, Dr. O.	The Ferns of Surinam and of French and British Guiana, 1928.

LIJST VAN DE VOORNAAMSTE BOEKEN OVER CURAÇAO

Abbring, H. J.	Weemoedstoonen uit de geschiedenis van mijn leven of mijne reis naar Curaçao en vluchtige beschouwingen van dat eiland gedurende mijn tienjarigverblijf op hetzelve. Groningen 1834.
Teenstra, M. D..	De Nederlandsche West-Indische eilanden, 1836/7.
Brusse, A. T.	Curaçao en zijn bewoners. Curaçao, 1882.
Hartman, A.. . . . . . . Schalker, W. J. P. J. Muller, W. C.	Repertorium op de litteratuur betreffende de Nederlandsche Koloniën voor zoover zij verspreid is in tijdschriften, periodieken, serie- en mengelwerken, 6 deelen, 's-Gravenhage, 1895—1925.
Kol, H. van.	Naar de Antillen en Venezuela, Leiden, 1904. Geïll.

JONCHEERE, P. DE	Geschiedenis der Belastingen in de Kolonie Curaçao. 's-Gravenh., 1905.
HUDIG, C. J.	De zoutindustrie op het eiland St. Martin, 's-Gravenhage, 1905. Geïll.
ALGEM. NED. VERBOND. . .	Curaçaonummer van Neerlandia, Juli/Aug. 1905. Geïll.
ALGEM. NED. VERBOND. . .	Bonairenummer van Neerlandia, December 1907. Geïll.
RIJKENS, R. H.	Curaçao. Tiel, 1907. Geïll.
GROL, G. J. VAN	Het eiland St. Eustatius in verleden, heden en toekomst, Amsterd., 1907.
HAMELBERG, J. H. J. . . .	De Nederlanders op de West-Indische eilanden met documenten, Amsterdam, 1909.
BORDEWIJK, H. W. C. . . .	Ontstaan en ontwikkeling van het staatsrecht van Curaçao. 's-Gravenhage, 1911.
ALGEM. NED. VERBOND. . .	Arubanummer van Neerlandia, December 1911. Geïll.
BOLDINGH, Dr. I.	Flora voor de Nederl. West-Indische eilanden. Amsterdam, 1913.
BORDEWIJK, H. W. C. . . .	Handelingen over de reglementen der regeering in de kolonie Suriname en Curaçao, 's-Gravenhage, 1914.
FABIUS, Mr. G. J.	Het bankwezen in Nederlandsch West-Indië. Rotterdam, 1917.
BENJAMINS, Dr. H. D. . . en JOH. SNELLEMAN	Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië, 's-Gravenhage, 1914/1917.
PLANTE FÉBURE, J. M.. . .	West-Indië in het Parlement, 1897/1917. Bijdrage tot Nederlands koloniaal-politieke geschiedenis, 's-Gravenhage, 1918.
—	Jubileum (gouden) der Dominicaner Missie op Curaçao 1870—1920. Nijmegen, 1920. Geïll.
COLENBRANDER, H. T.. . .	Koloniale geschiedenis, 2de deel, 's-Gravenhage 1925/26.
NOUHUYS, J. W. VAN . . .	De eerste Nederlandsche transatlantische Stoomvaart in 1827 van Zr. Ms. Stoompakket Curaçao, 's-Gravenhage, 1927.
MENKMAN, W. R..	Onze West, Curaçao. Uitgave van de vereeniging Oost en West. 3de Herziene en omgewerkte druk, 's-Gravenhage, 1928.
MOLENGRAAF, G. J. H. . .	Geologie en Geohydrologie van het eiland Curaçao. Delft, 1929. Geïll.

WETENSCHAPPELIJKE ONDERZOEKINGSTOCHTEN IN HET BINNENLAND VAN SURINAME

1. Nickerie Expeditie van 13 Aug.—4 Nov. 1900. Zie Dr. H. VAN CAPELLE'S: In de binnenlanden van het district Nickerie.

De volgende verslagen verschenen in het tijdschrift van het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap:

2. Coppename	— 5 Aug.—28 Nov. 1901.	L. A. BAKHUIS.	Vol. XIX.	1902.
3. Saramacca	— 31 Oct. 1902—27 April 1903.	A. J. VAN STOCKUM.	Vol. XXI.	1904.
4. Gonini	— 28 Juli 1903—8 Jan. 1904.	A. FRANSSEN HERDERSCHEE.	Vol. XXII.	1905.
5. Tapanahoni	— 5 Juli—1 Dec. 1905.	alsvoren	Vol. XXII.	1905.
6. Toemoek-Hoemak	— 3 Juli—24 Nov. 1907.	C. H. DE GOEJE	Vol. XXV.	1908.
7. Suriname	— 30 Juni—20 Nov. 1908.	J.G.W.J. EILERTS DE HAAN.	Vol. XXVII.	1910.
8. Corantijn	— 19 Juni 1910—2 April 1911.	alsvoren en C. KAYZER.	Vol. XXIX.	1912.
9. Wilhelmina-gebergte	— 5 Jan. 1925—24 Nov. 1926.	G. STAHEL.	Vol. XLIII en XLIV.	1926 en 1927

INHOUD

CURAÇAO

ARUBA

BONAIRE

SINT MARTIN
(St. Maarten.)

SINT EUSTATIUS

SABA